

Ukiumoortumik nalunaarusiaq

2016-2017

Maj 2018

Eqikkagaq

Allorfik Peqqissutsumut Naalackersuisoqarfiup ataani suliffeqarfiuvoq. Allorfiup inuiaqatigiinnut imigassamik, ikiaroorartumik aningaasanoormullu pinngitsuuisinnaajunnaarnikunut katsorsartinnissamut neqeroorutit ingerlatarei. Allorfiup pilersinneqarnerata tunuliaqutigaa *"Siunissami naalagaaffiup atornerluinermik katsorsartinnissamut pilersaarutaanik siunnersuut"*¹, ima paasillugu inuiaqatigiinni inersimasunut akeqanngitsumik aanngajaarniutinik aningaasanoormullu katsorsartinnissamut neqeroorut. Allorfik pilersinneqarpoq jannuaarip aallaqqaataani 2016, tassa akisussaaffik Peqqinnissaqarfimmiit Allorfimmut tunniunneqarluni.

Allorfik qullasinnerusumut Allorfimmut pinngitsuuisinnaanermut ilisimasaqarfimmut atavoq. Taannali piffimmi 2016-2018 kommuneni tamaginni 18-ileereersimasunut katsorsaavimmik pilersitsiniarpoq. Massakkumut Qaqortoq (Allorfik Qaqortoq), Nuuk (Allorfik Sermersooq) aamma Sisimiut (Allorfik Qeqqata) pilersinneqarnikuupput. Allorfik Aasianni (Allorfik Qeqertalik) majip naanerani aallartissaaq, Ilulissanilu (Allorfik Avannaata) aasaq 2018 pilersinneqassalluni.

Allorfinni katsorsartinnerit pisarput pissutsit aallaavigalugit oqaloqatiginnikkut aammalu kognitiv ad-færdsterapeutisk metodi (peqqissaanermik Iliuutsimik periuseq) atorlugu. Katsorsartinneq pisarpoq nammineerluni takkunnermi sap.ak. 1-3-riarluni sap.ak. 17-it tungaannut. Inersimasut 39%-iusut illoqarfimmi Allorfeqanngitsumi najugallit namminersortunik Katsorsaavik Nuummersunit 1. april 2017-2019 suleqatigalugit katsorsarneqartassapput. Katsorsaavik Nuummeersumit katsorsartinneq Minnesota/CENAPS periuseq atorlugu sap.ak. 6-8 ullut tamaasa 5 tiimit ingerlanneqartarpoq. Katsorsartinneq ingerlanneqartarpoq aalajangersimasumik eqqarsaatigilluakkamik ingerlaviusuni 12-ni, ukiumut holdimi ataatsimi innuttaasut 22-it angullugit, ingerlaviit marluk aalajangersimasut kommuneni minnerusuni aammalu sisamat Kommuneqarfik Sermersuumi. Aalajangersimasullu allat illoqarfimmi kommunerisap piumasarisaanni. Innuttaasut aalajangersimasuni periarfissaqanngitsut Nuummi katsorsaavimmi neqeroorfingeqartarput.

Katsorsartereernerup kingorna sap.ak. 26-ni ingerlanneqartartoq Allorfinni tamaginni neqeroorutigineqartarpoq. Aammattaaq aalajangersimasuni katsorsartinnermi qanigisaasut katsorsarteqataa-nissaat.

Katsorsartinnermi misissuinerni nakkutiginninneq

Neqeroorut ajunginnerusoq pisariaqarpoq, katsorsartinneq inuttaasullu tunuliaqutaanik paasissutissanik innersuussinermik imalik. Atornerluineq pillugu Paasisimasaqarfik (videncenter) 2016 aammalu 2017-mi pingaarnertut suliat ilagaat inuiaqatigiinni nakkutiginninneq ajunginnerusoq. Tamannali pivoq anguniakkani pingasuni pingaarnertut paasissutissiisoqarfiusini:

- Misissuinnermi paasissutissiisoqarfik - Visitationsdatabasen (Innersuussinerit)
- Katsorsaavimmi paasissutissat (Behandlingsdatabasen)
- Naalagaaffiup aanngajaarniutinik paasissutissiisoqarfia (Den Nationale Rusmiddeldatabasen, KN-ASI)

Innersuussinerit 2016-2017

Allorfik 2016-mi innuttaasunik saaffiginnissutinik tigusai katillugit 620-upput 2017-imilu 629-t. Taakkunani 2016-imi innuttaasut 486-it 2017-imilu 598-it misissorneqareerlutik innersuunneqarput. Innersuunneqartut amerlanerit 25-34 ukioqartuupput, arnat (59%) angutinit amerlanerullutik. (Assiliaaraq 3.1 aammalu 3.2) 15-

¹https://naalackersuisut.gl/~media/Nanog/Files/Publications/Departement%20for%20Sundhed%20og%20Infrastruktur/Sundhed/Fremtidens_misbrugsbehandling_2015/GL_PDF_DOK%201_Forslag%20til_%20fremtidens%20misbrugsbehandling%20DOK1945240.pdf

24 ukiulinni affai sinnerlugit arnaapput 25-34 uki-ulinnilu innersuunneqartut angutit marluuppata arnat pi-ngasuusarlutik.

Imingassamik ajornartorsiutilinni innersuunneqartut AUDIT-score atorlugu nalilersorneqartarput. 2016/17-imilu 12 %-iusut kisimik imigassamik ajornartorsiuteqanngitsuunngillat, sinneruttut 88%-iusut atuisupilus-suupput, navianartumik atuisuupput, amerlanerillu pinngitsuuisinnaanatik. (Assiliaaraq 3.4 aammalu 3.5) **Hashimik ajornartorsiuteqartunik** naliliineq: 2016/17-imilu affangajai, 40% missai pujortartuunngillat imaluunniit sap. ak. ataasiaannartartuullutik (Assiliaaraq 3.6 aammalu 3.7) **Aningaasanoormik ajornartorsiutillit:** 70%-iusut aningaasanoortartunngillat, 14% aningaasanoorpiartarnatik (Assiliaaraq 3.8 aammalu 3.9) aanngajaarniutik allanik ajornartorsiutillit sinneruttut assiliaaqqami 3.10-mi takukkit.

2016 2017-imilu katsorsartinnikut Katsorsaavik Nuummi innuttaasut 2016-imi 335-t 2017-imilu 507-it katsorsartippit (Assiliaaraq 4.1) 2012-imiit 2015-imut innuttaasut katsorsartitit 2012-imi 244-t, 2013-imi 279-it, 2014-imi 250-it 2015-imilu 166-iullutik. Taakkunani kisitsisini pisortanik akiliunneqartut namminerlu akiliisut pineqarput. Katsorsatitit amerlanerit 25-34-inik ukioqartuupput (Assiliaaraq 4.2). Kommuneniillu kissaati-gineqarpoq sapinngisamik sumiiffigisami katsorsaasoqartarnissaa. **Sumiiffimmi katsorsaaneq** pilersitsinermini april 2017-imiit immikkut ittumik pitsanngorsarneqarpoq. 2017-imi innuttaasut katillutik 66%-ii sumiiffimminni katsorsarneqarput, 2016-imilu 42%-iullutik. (Assiliaaraq 4.3). Katillutik 67%-ii katsorsartinnertik naammas-sivaat, inuusuttut ikinnerullutik (Assiliaaraq 4.5 aammalu 4.6). Innuttaasut sap. ak. 6-ini katsorsartissimasut naammassinnissimasutut naatsorsorneqarput.

Naalagaaffiup aanngajaarniutininik paasissutissiisoqarfia (Den Nationale Rusmiddeldatabasen, KN-ASI)

Aalakoornartumik atuvallaarnermik peqquteqartut 34%-ii hash-imillu atuisuunermik peqquteqartut 38%-ii taamaallaat ajornartorsiut aallartinneraniit ukiut 5 iluanni katsorsartikkiartortarput (Assiliaaraq 5.1), tamagin-nillu atuisuusut ukiuni 20 amerlanerusunilluunniit ajornartorsiuteqartuusut 22%-iullutik. Sumiiffimmiinnissaq pingaartinneqarnerulersinnerani akeqanngitsumillu katsorsartinnissamik neqeroortoqartarnerani, naatsor-suutigineqarpoq aanngajaarniutininik atuisoqartarnera taamatutaaq aningaasanoorajunnerit aammalu katsor-sartinnerup sivissusaa annikinnerulersinneqarnissaa. Katsorsartittut katillutik 41%-ii siornatigut katsorsar-tereernikuusimasuupput (Assiliaaraq 5.2). Katsorsartittut amerlasuut sivikitsumik atuartuunikuupput amerla-nerussuteqarlutillu ilinniagaqarsimangivissut (Assiliaaraq 5.3). Katillutik 49%-ii suliffeqarfinnut attuumassu-teqartuupput akissarsiaqartuullutik (45%) imaluunniit namminersortuullutik (4%) (Assiliaaraq 5.4). Katsor-sartittut amerlasuut 18-it inorlugit ukiulinnik meeraqarput. Katsorsartittuni 544-iusuni 234-t meeqqatik 18 inorlugit ukiullit najorpaat, 100-rujungajaallu meeqqaminnik arsaagaanikuullutik (Assiliaaraq 5.5). Katsorsar-tittut amerlasuut angerlarsimaffimmi eqqissiviillioortuusumi peroriartortuussimapput, tamassumali navianar-tortaraa ingerlatitseqqiisinaanermut (Assiliaaraq 5.6), soorlu amerlasuut angajoqqaqarput, qatanngute-qarput aammalu aanakkoqarput aanngajaarniutininik atuisuusunik (Assiliaaraq 5.7).

Inuusuttunut aanngajaarniutininik katsorsaaneq

Inuusuttut 15-24-llu akornanni ukiullit 2016-mi 16%-upput, 2017-milu 18%-ullutik, kisianni massakkut neqe-roorutip isikkorisaani inuusuttut 18 inorlugit ukiullit arlaqanngitsuinnaat katsorsartittarput (Assiliaaraq 6.1) I-nuusuttut innersuunneqartut innersuunneqartunik 30-t sinnerlugit ukiulinnit sanilliukkaanni annertunerusu-mik aalakoornartumik ajornartorsiuteqanngillat, kisiannili amerlanerit sap.ak. ataatsimit amerlanerusumunik hash-imik atuisuullutik (Assiliaaraq 6.2). 15-19 akornanni ukiulinni ikittunnguit kisimik aningaasanoorajuttuup-put, kisianni 20-24-llu akornanni ukiulinni ukioqqortunerusutulli ajornartorsiuteqalereersimasarput (Assiliaa-raq 6.3). Inuusuttuni 15-24-llu akornanni ukiulinni aalakoornartumik ajornartorsiuteqartuni siuarateqarto-qarnikuvoq, hash-imik atuisuusuni atuisuunngitsuunilu. (Assiliaaraq 6.4).

2018-imi suliasat pilersaarutit

Uku pilersaarusiit nalunaarusiami kapitel 7-mi takuneqarsinnaapput.

1. Allorfimmi katsorsaavinnilu innuttaasunut aanngajaarniutinin aningaasanoormillu ajornatorsiutilinnik

Una Allorfiup 1. Januar 2016-imi suliamik tiguserminiit ukiumut nalunaarusiaani siulliuvoq.

Inatsisartut UKA 2013-imi (UKA2013/61) aalajangerpaat, Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Ataatsimiititalia-mi ilaasortat tamarmiullutik isumaqatigiillutik inassuteqarnerisigut, Naalakkersuisut peqqunneqarput atorne-luinnermut katsorsartinnissamut pisariaqartitsinerup aamma atorne-luinnermut akeqanngitsumik katsorsartin-nermut neqerooruteqartarnerup atuutilersinneratigut inuiaqatigiinnut iluanaarutaasussat misissuiffiqeqas-sasut UPA 2014-imi saqqummiunneqartussanngorlugit. Taamatutaaq Inatsisartut aalajangiipput Naalakker-suisut peqquneqassasut UKA 2014-imi saqqummiunneqartussamik atorne-luisarnermut katsorsartinnissamut siunissami neqeroorutissat siunnersuusioqqullugit, taamaaliornikkut UPA 2015-ip ingerlanneqarnerani ta-makku atuutilersinneqarniassammata.

Misissueqqissaarnek *“Atorne-luinnermut katsorsartinneq, pisariaqartitsineq inuiaqatigiinnullu iluanaarutis-sat”*, Naalakkersuisunit UPA 2014-imi saqqummiunneqartuni atorne-luiffiunerpaasartut (imigassaq aalakoornartortalik, hashi aamma aningaasanoorajunneq) qitiutinneqarput. Tassani nassuiarneqarpoq inuit sorliit atorne-luisuunersut, atorne-luinnerup kinguneri, atorne-luinnermut katsorsaanerit atorne-luinnerullu inuiaqatigiin-nut kinguneri.

Misissueqqissaarnerup eqikkarneqarnerani takutinneqarpoq angusaqarluarniarluni iliuseqarnermi iluanaa-rutissaqarluartoq Kalaallit Nunaanni aanngajaarniutinin atorne-luinnermik annikillisaataasinnaasunik. Inuiaqa-tigiinnut iluanaarutissaasinnaasut taamatullu inunnut ataasiakkaanut iluaqutaasinnaasut makkuupput, ukiut inuuffigisat amerlanerusunngortinnerat, peqqissutsip pitsaannerusunngortinnera aamma inuunerup naleqar-nerulersinnera kiisalu periarfissaalluni inuuniarnermi kingornussat pitsaanngitsut kipitissinnaanerit aamma peqqissutsikkut naligiinnginnerit annikillisinneqarnerat.

“Siunissami nunatsinni atorne-luinnermut katsorsaasarnermik pilersaarutissat siunnersuummi”, UPA 2015-imi saqqummiunneqartumi, imigassamik aamma hashimik atorne-luisut kiisalu aningaasanoorajuttut katsor-sartittarnissaannut neqeroorut ataatsimoortitsisumik aamma ilisimatusarnermik tunngaveqartoq nassuiarne-qarpoq. Anguniagaq tassaavoq atorne-luinnermik ajornatorsiutit sapinngisamik suunerisa pilertorne-rpaamik paasineqarnissaat aamma atorne-luisoq qanigisaasalu pilertortumik ikiorneqarnissaat. Pilersaarummi nassui-arneqarpoq maannakkut pitsaaliuinnermi aamma atorne-luinnermik katsorsaanermi iliuserineqareersut. Piler-saarummi aammattaaq atorne-luinnermut tunngasumik inatsisiliortoqarnissaa siunniunneqarpoq.

Inuiaqatigiit kissaataanni katsorsaanermi suliamik pilersaarutit:

- Inoqutigiinni kingornguttakap negativeusup kipitinnissaa
- Katsorsartinnerup sunniutaa katsorsartereernermi piujuarnissaa
- Aanngajaarniutinin atuisuusimasut suliffeqalernissaat imaluunniit ilinniagaqalernissaat, taamaasillutik inuiaqatigiinni ineriartueqataalerlutik - ajornaatumik ileqqaarinnermi.

Jannuaarip aallaqqaataa 2016 aallarnerfigalugu Allorfiup aanngajaarniutinin katsorsaasarneq Peqqinnissaqar-fimmiit tiguaa. Allorfik Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfiup ataani suliffeqarfiuvoq Allorfiup inuiaqatigiinnut imigassamik, ikiaroornartumik aningaasanoormillu pinngitsuuisinnaajunnaarnikunut katsorsartinnissamut neqeroorutit ingerlatarei. Allorfiup pilersinneqarnerata tunuliaqutigaa *“Siunissami atorne-luinnermik katsor-sartinnissamut inuiaqatigiinnut pilersaarutinin siunnersuineq”*, 2015-imi uge 18-imi tamanut saqqummiunne-qartoq. Pilersaarummi kissaatigineqarpoq, siammasinnerusumik akeqanngitsumik inuiaqatigiinnut katsorsaa-riaatsinik assigiinngitsunik, aammalu neqeroorummik sapinngisamik innuttaasup angerlarsimaffianut qanittu-mik periarfissiinissaq. Tassanittaaq katsorsartinnermi suliaq inunnik peqqissutsimullu sullissinnermi katsorsar-

tittunut attuumassuteqassalluni. Tamannali qularnaarneqassaaq Allorfiup, kommunep peqqinnissaqarfiullu suleqatigiinnikkut isumaqatigiinnerisigut, innuttaasut pillugit pingaarnertut isikkorissumik suleqatigiinnermi, suliani immikkoortuni assigiinngitsuni. Tassunga atatillugu katsorsartittut tamarmik pilersaarummik katsorsartereernerup kingorna piareersimasuuteqassapput, inuunermik nutaamik aanngajaarniutiniq atuiffiunngitsumi aqqut qulakkeerniarlugu, assersuutigalugu ilinniagaqarnissamut suliffeqalernissamulluunniit ikiorneqarnissaq angujumallugu.

“Siunissami atornerluinermik katsorsartinnissamut inuiaqatigiinnut pilersaarutiniq siunnersuineq” Allorfinni katsorsartinneq erseqqissumik tunngavigaa, nutaajunerpaamillu siuarsaanermik aanngajaarniutiniq aningaasanoornermullu tunngavilersukkamik ingerlanneqartarpoq. 2016-mi 2017-imilu periutsit atorneqartareersut allanngortittariaqarneranut peqqutissaqarnikuunngilaq.

Naalagaaffiup pilersaarutaani takuneqarsinnaavoq, katsorsartinnermi periuseq soorlu peqqissutsikkut katsorsartinneq ingerlanneqartarmat “stepped care model” (killiffilersukkamik periuseq) atorlugu, tassa imaappoq katsorsartinneq annikinnerpaamik akuliutsinnikkut sunniuteqarsillugu, aammalu innutaasup angerlarsimaffianut sapinngisamik qanittumiusarluni. Taannalu killiffilersugaq ima ima qarpoq:

1) Katsorsartinnissamut neqeroorut ataasiakkaanut pilersaarusioneqartarpoq, ajornartorsiut, piumasarisat, sakkussat aammalu katsorsaaneermut periarfissat atorlugit. 2) Katsorsartinnissamut neqeroortoqartarpoq paasisat naapertorlugit pisumut naapertuukkangat.

1.1 Allorfik, Atornerluineq pillugu paasisimasaqarfik.

Katsorsartinnissamut neqeroorutini pilersaarummi akisussaasoq, massakkut suliffeqarfimmi immikkuullarissumik tunngavik: Allorfik, Atornerluineq pillugu paasisimasaqarfik. Paasisimasaqarfiup Allorfinneersut aammalu katsorsartinnissamut ataatsimoorussat, ataqatigiissaarinerit suliarisarpai. Isumannaatsumillu suliarilluakkaamik suleriuseqarluni.

Qitiusumik suliassat tassaapput:

- Naalagaaffiup aanngajaarniutiniq aningaasanoornernullu ajornartorsiutiniq iliuusai, ataatsimut ataqatigiissaarneri.
- Naalagaaffiup Aanngajaarniutiniq Paasissutissiisoqarfiata nakkutigini.
- Sulianik nailersuisarnerup nakkutiginnissaa.
- Allorfinni katsorsartittarnerup paasisanit nutaanerpaanit ingerlanneqartarnissaata aammalu “best practice” qulakkeernissaa.
- Aanngajaarniutiniq aningaasanoorajunnerillu iluani ilinniagaqarfiup susassaqtitsinerisa pilersaarusionerlugillu ineriartortinnissai, tassuunalu qularnaarlugu katsorsartinnermi piginnaasat MI (tunngaviusumik oqaloqatiginninneq) aammalu KAT (Iliuutsimi peqqissaanermi iliuseq) iluani Allorfinni peqataasarnissai.
- Katsorsartinnermi misissuinermilu tunngaviit suliarinerannut akisussaaneerpaajunissaq.
- Paasissutissanut, aanngajaarniutiniq aningaasanoorajunnermillu ajornartorsiortunut katsorsartinnerup sullinneqarneranni akisussaasuunerpaajunissaq.
- Privatimik katsorsartinnissami neqeroorummumut akuerinnillunilu nakkutiginninnissaq. (Taassuma iluani inatsisiliorneq pisariaqarpoq).
- Allorfinni aanngajaarniutiniq katsorsaasut aammalu pingaarnertut attavissat nakkutiginnissaannut akisussaasuunerpaajunissaq.
- Eqimattanut ullumikkut katsorsartinnissaanermumut neqerooruteqarfiunngitsunut katsorsartinnissamut neqerooruteqartalernissamut ineriartortitsinissaq.
- Immikkuullarissunut arlalinnut ataqatigiissaarinerimut suleqatigiilluarnissaq.
- Katsorsaavinnut tamanut privatimillu ingerlatsiviusunut peqateqarnissaq.

- Aangajaarniutitut katsorsaavinni, kommunet aammalu ilisimatuut misissuisarfiini, susassaartit-sivinnilu sulianik suleqateqarnissaq.

Pilersaarut malillugu kommuneqarfinni tamaginni katsorsaavimmik pilersitsisoqassaaq. 2016 2017-imilu Allorfiit katsorsaavusut Qaqortumi, Nuummilu pilersitsisoqarpoq, 2018-imilu Aasianni Ilulis-sanilu pilersitsisoqassalluni. Katsorsaaviit tamarmik pilersinneqariarpata inuiaqatigiinni inersimasut 61%-ii sillimaffigineqarsinnaalissapput. Innuttaasut illoqarfiup avataani Allorfeqanngitsumiittut isu-maqatigiinnikkut. Privatimik sullissisunit piumasaqarnerlu malillugu sullinneqartassapput.

Sullissivik.gl-imi Allorfik.gl-imi Peqqik.gl-imilu paasissutissaqarpoq qanoq katsorsartikkiartoqarsinnaanersoq. Naliginnaasumik isumaginnittoqarfimmi sullissisoq allannguuteqarnermi saaffiginnittuusarpoq tamannali qarasaasiakkut ingerlanneqartarpoq. Innutaasut Allorfilinni najugallit toqqaannartumik ornigullutik saaffiginnis-sinnaatitaapput.

1.2 Katsorsartinnissamut neqeroorut.

Neqeroorutip qularnaatsumik siammasissumillu kissaatigineqartup, nunassittarnerullu ilusaa tassaavoq katsorsartinnerup ingerlanneqarnera massakut periuitsit marluk assigiinngitsut atorlugit ingerlanneqartar-nissaa; ullormut neqeroornikkut aammalu nakorsiarnikkut.

Allorfinni katsorsartinneq pisarpoq tunngaviit aallaavigalugit oqaloqateqarnikkut, aammalu iliuutsimik peqqis-sarnermk periuseq atorlugu (kognitiv terapeutisk metode). Katsorsartinneq sap.ak. 1-3-riarluni sap.ak. 17-it angullugit nakorsiarnikkut takkulluni ingerlanneqartarpoq.

Apriliip aallaqqaataaniit 2017-2019-imiit innuttaasut piumasarineqartut qulaaluaasut aallaavigalugit toqqak-kat, privatimik katsorsaasumit Katsorsaavik Nuummersumit, Allorfeqanngitsumi najugaqartut sullinneqas-sapput. Katsorsaavik Nuummi katsorsaaneq Minnesota /CENAPS-metode malillugu sap. ak. 6-8-ni ullormut 5 tiimit ingerlanneqartassaaq. Katsorsaaneq eqqarsaatigilluakkamik illoqarfigisami 12-iusuni najugallit hold-imi ataatsimi 22-it ingerlanneqartassapput. Marluk kommuneni minnerusuni, sisamat Kommuneqarfik Sermer-suumi. Illoqarfikkaartut kommunet piumasaqarneri malillugit ingerlanneqartassapput. Illoqarfigisami katsor-sartinnissamut periarfissaqanngitsut, Nuummi Katsorsaavimmi katsorsartinnissaannik neqeroorfigineqartas-sapput.

Katsorsartereernerup kingorna neqeroorutigineqartassaaq "efterbehandlingforløb" (katsorsartereernerup ki-ngorna ingerlanneqartartoq) sap.ak. 26-ni, tamannali tamaginni atuuppoq. Allorfinni illoqarfigisamilu katsor-sartittut qanigisai aamma neqeroorfigineqartassapput.

Allorfik aammalu Nuuk katsorsaavik allallu privatimik katsorsaasartut Tarraq 2016-imi suleqatigiinnermikkut katsorsaanerit marluk Tasiilami aammalu Katsorsaavia Qeqqata illoqarfigisami katsorsaaneq Maniitsumi Sisi-miunilu naammassivaat.

Aningaasanoorajunnerup neqeroorutigineqartarnera aangajaarniutininik atuinermik ajornartorsiutilinnit allaa-nerussuteqalaarpoq. Allorfimmi immikkuullarissumik nakorsiarnikkut innuttaasunut aningaasanoorajuttunut neqeroorutigineqartarpoq, najugarisamilu katsorsaavinni imaluunniit Katsorsaavik Nuummi ingerlanneqar-tarluni, aangajaarniutininik ajornartorsiutillit peqatigalugit. Allorfittaaq Center for Ludomani Odensemiittoq suleqatigisarpaa, katsorsartittullu tassunga ingerlateqqinneqarsinnaallutik, internet aqqutigalugu imaluunniit sivikitsukullammik sakkortuumik Odensemi ulluni 11-ni ingerlanneqartartumik; kingorna internetikkut malin-naaffigineqarluni.

2. 2016 2017-imilu Allorfimmi, Atornerluineq pillugu paasisimasaqarfimmi susas- saqartitsineq.

Allorfimmi aallartinnermut atatillugu suliassanik assigiingitsukkuutaanik suliassaqartarpoq, "Siunissami atornerluinnermut katsorsartinnermi inuiaqatigiinnut siunnersuutit" aammalu ad hog-suliassat. Tassanilu aamma Allorfik, Atornerluineq pillugu paasisimasaqarfimmi qitiusumik suliassat ilagaat, pisussat pingaarnersat imaqarniliarinissaat.

Misissuinnermi katsorsartinnermilu nakkutiginninneq.

Katsorsaaneq pitsaasuussappat katsorsartittup kinaassusaa, katsorsarneqarnera, katsorsartereernerullu kingorna katsorsarteqqilluni katsorsartinnerup inernerisa piujuartinnissaat pingaaruteqarpoq. Taamatut nakkutiginninnerup peqqutigaa, siunissami peqqissaartumik kikkut neqeroorummut sorlermut inissittarnissaannut, kikkullu neqeroorummut allamut tulluunnerusumut ingerlateqittarnissaannut.

Paasisimasaqarfiup suliassaasa pingaarnersaasa ilagaat inuiaqatigiit katsorsartinnermi, katsorsartereernerullu kingorna innersuunneqarnikut nakkutiginnissaat, aammalu inuttaasut katsorsartittut aqquasaagasaat unammillernartut, aanngajaarnermik aningaasajoorajunnermillu saniatigut aqquasaagassaasa nakkutiginnissaat.

Naalagaaffiup nakkutiginnittoqarfiata nalunaarsuisoqarfia immikkoortuni pingasuni aqqqissuussaavoq, tas-
saallutik:

- Misissuinnermi nakkutiginnittoqarfik (Innersuussat)
- Katsorsaavimmi nakkutiginnittoqarfik
- Naalagaaffiup aanngajaarniutitik paasissutissiisoqarfia (DNR, KN-ASI).

Misissuinnermi nakkutiginnittoqarfik 2016-imi pilersinneqarpoq, taannalu kikkut tamarmik innersuunneqarsimasut paasissutissaannik imaqarpoq. Nakkutiginnittoqarfiup immersugassiaa WHO-mik inerisakkamik apeqqutitik AUDIT (The Alcohol Users Disorders Identification Test) aningaasanoorajunnermut apeqqutitik tunngasunik imaqarpoq, taamatutaaq 2017 upernaamiit, aanngajaarniutitik ajornartorsiutitik, DUDIT (Drug Use Disorders Identification Test) tunngasunik apeqqutitik imalinnik pilersitsilluni. Taakku sakkut pingasut atorlugit ajornaallisittarpaa, inuttaasut saaffiginneqqaarnerini qanoq annertutigisumik aanngajaarniutitik aningaasanoorajunnermullu ajornartorsiummik atuisuunerat takunissaannut.

2016-imi Katsorsaavimmi nakkutiginnittoqarfik pilersinneqarpoq. Tassanilu katsorsartittut, katsorsartinnikut, sumilu katsorsarneq ingerlanneqarsimanera takuneqarsinnaavoq.

Naalagaaffiup aanngajaarniutitik paasissutissiisoqarfia (KN-ASI) ataqatigiisillugu aqqqissuussisoqarfiuvoq inuttaasut ajornartorsiutiginninnaasannik arfineq marluusini aanngajaarniutitik ajornartorsiuteqarnermut atuumassuteqarsinaasunik imalimmik: Timikkut peqqissuseq, atorfeqarneq aningaasaqarnerlu, pinerluttuliorneq, aalakornartoq, aanngajaarniutit iisartakkallu allat, ilaqutariussuseq, inuiaqatigiinnut pissutsit tarnikkullu peqqissuseq.

Tassunga atatillugu aammattaaq illoqarfigisami naartusunut, milutsitsinermilu hash-imik atuisartunut katsorsartinnermut pilersaarussiaq pitsaassutsimut nalilersugaq "siusinaartumik iliuuseqarneq"-mi pilersinneqarpoq. Tamassuma tunuliaqatarivaa takuniarlugu "siusinaartumik iliuuseqarneq"-miittartut katsorsartittuinnaangitsut immikkut neqeroorfiginerini periarfissinneqarnissaat, aammalu sammisaqatigiinnerit, soorlu: nereqatigiinnerit, pinnguartarfiit allallu sammisassat. Nalunaarusiaq Allorfiup nittartagaani takuneqarsinnaavoq:

www.allorfik.gl.

Ilinniagaqarnissamut iliuuseqartarneq

Ilinniagaqalernissamut iliuuseqartarneq nunat assigiinngitsut akornannit katsorsaannermi periaatsinit, katsorsaannermilu tangertanit siunnersuutininngaannersuuvoq. Allorfimmi ilinniakkat tunngavii ukuupput:

1. Aangajaarniutitik aningaasanoorajunnermullu pingaarnertut katsorsaasartutut ilinniagaq.
2. Aangaarniutitik atuisunut katsorsaasartutut ilinniagaq.

Ilinniagaq katillugit immikkoortunut tallimanut agguataagaavoq. Immikkoortoq ataaseq ulluni tallimani suku-miisumik ingerlanneqartarpoq. Aangajaarniutitik aningaasanoorajunnermullu pingaarnertut katsorsaasartutut ilinniagaq aangajaarniutitut aningaasanoorajunnermullu ilisimasaqarnermut tunngasunik 1 aamma 2-mik immikkoortoqarluni, aammalu tunngaviusumik oqaloqateqarnermut ilinniartitsineq. Aangaarniutitik atuisunut katsorsaasartutut ilinniagaq, aangajaarniutitik aningaasanoorajunnermullu pingaarnertut katsorsaasartutut ilinniakkamik aammalu immikkoortoq 3-5 paasinnissinnaanermik peqqissartinneq, aangajaarniutitik aningaasanoorajunnermillu pinngitsuuisinnaajunnaanermik paasinnissinnaanermik katsorsartinneq, taamatullu aangajaarniutitik aningaasanoorajunnermillu ajornartorsiuteqarnermi ilaqutariittut katsorsartinneq.

Pingaarnertut katsorsaasutut ilinniagaq naammassineqarnikuuvoq upernaq ukiallu 2016 2017-imilu. Katsorsaasutullu ilinniagaq 2016 2017 ukiumut ilinniakkatut naammassineqarnikuulluni. Ilinniartit Peqqissaanermik Ilinniartit suleqatigalugit ingerlanneqartarput, ilinniakkallu aalakoornartunik katsorsaasut danskit peqqinnissaqarfiata, tunngaviusumik ilinniagaqarfianit kalaallit pissusaannut naleqqussakkamik ingerlanneqartarlutik, aammalu hash-imik aningaasanoorajunnermillu ajornartorsiutitik tunngasunik ilinniartitsineq ilanngunneqarnikuulluni. Tamakku saniatigut ukiaq 2017-imi mindfulness utersaarnissamut pitsaaliuineq (Mindfulness-Based Relapse Prevention), ilinniarnermi ataatsimi immikkoortoq siulleq naammassineqarnikuulluni. Ilinniarnernup immikkoortuata tullia ukiaq 2018-imi naammassineqassaaq.

Paasissutissanik iliuuseqartarneq.

Paasissutissanik iliuuseqartarneq qitiunikuuvoq 2016-mi 2017-imilu. Nalunngilarput katsorsartinneq iluaqutaasoq, tamannali paasissutissaq katsorsartinnissamut neqeroorummi inuiaqatigiinnut paasissutissiisutigerusupparput. Suliamut ilisimasallit, inuit pinngitsuuisinnaajunnaanermik ilaqutaasullu, ajornaatsumik paasisamasariaqarpaat katsorsartinnissamut periarfissat, aammalu pinngitsuuisinnaajunnaanermi katsorsartinnerup sumut tunnganera.

Allorfik siunnersuisarpoq ulluinnarni aaliangersimasumik kommunenut, allanullu aangajaarniutitik aningaasanoornernullu tunngasunik saaffissanik, taamatullu katsorsartinnissamut innersuussutitik. Allorfik ulluinnarni nal. 9-15 siunnersuisarfimmik tlf. 525343 attavigineqarsinnaasumik pilersitsinikuuvoq taamatuttaaq nittartagaq www.allorfik.gl imminut misilinnermik, katsorsaaveqarfiillu sumiinnerinik paasissutissartaluk aamma pilersinnikuullugu.

Allorfik 2016-imi aningaasaqarnermut siunnersuisartut nunat aningaaseriveqarfiineersut suleqatigalugit aallartippoq. Tamanna suleqatigiinneq 2018-imi aningaaseriveqarfiit aningaasaqarnermut siunnersuisartui, aningaasanoorajunnermut tunngatillugu ilinniartinnerisigut inerisarneqarpoq.

Allorfik ataavartumik sulisarpoq katsorsartinnissamut oqinnerusumik innersuussisoqarnissaa, kinguneranilu ingerlariaqqinnerup ataqatigiissusaata tammanginnissaa anguniarlugu. Ullumikkut innuttaasut sullissisortik aqutagalugu innersuutissinnaapput, imaluunniit namminneq Allorfimmut saaffiginnillutik. Ilisimasamik siammarteriviup 2016-imi 2017-imilu pisortaqarfiit, suliffeqarfiillu anginerusut sulisutik akisussaassuseqalernissamut, kinguneranilu periusissamik pilersaarusaqarnissaat anguniarlugu innersuussisalernissaat anguniarnikuuaa, taamatullu naalagaaffiup aangajaarniutitik paasissutissiisoqarfianut nalunaarutigineqartarnissaat aamma sulissutiginiikuullugu.

Inatsisit malillugit sulineq

Kalaallit Nunaat ukiorpassuarni aalakoornartumut inatsiseqarpoq, kisiannili aanngajaarniutitut aningaasanoorajunnermullu tunngasunik katsorsartinnissamut piumasaqaatinik neqeroorutinullu tunngasunik inatsiseqarnikuunngisaannarpoq. Tamassumalu inerneraa, minnerpaaffiusumik piumasaqaateqartoqanngilaq aanngajaarniutitut katsorsaasarnermut ilinniagaqalernissamut, katsorsaanissamut, imaluunniit katsorsaanerup inernerisa nalunaarsuutiginnissaannut. Tamannalu pissutaaqataavoq katsorsaanerup sunniutaasa inernerinik takutitsisinnanissamut.

2018-imi pinngitsuuisinnaajunnaanermi katsorsartinnissamut inatsimmik siunnersuuteqartoqarnissaa naatsorsuutigaarput. Tamatumunnga suliarnut Allorfik suleqataavoq.

Meeqqanut inuusuttunullu katsorsartinnissamut neqeroorut

Peqqissutimut Naalakkersuisoqarfiup Allorfik piumasaqarfiginikuuaa immikkut ittumik meeqqanut inuusuttunullu neqeroorummik pilersarusiussasut, pilersaarulli UKA 2018-imi saqqummiunneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Tunuliaqut unaavoq, Inatsisartut UPA 2017-imi "Kingusinnerpaamik UKA 2018-imi siunnersuut meeqqat inuusuttullu 18 inorlugit ukiullit, immikkut pilersaarummik katsorsartinnissamut neqeroorusiorneqassasut, Inatsisartut aalajangiuffigisassaattut Naalakkersuisunut saqqummiunneqassasoq". Naalakkersuisut nalunaarusiami tikkuarpaat, meeqqat inuusuttullu immikkut sullissisumik pisariaqartitsisut, aammalu iluatsilluartumik ingerlaavartumillu katsorsartinnerup ingerlannera inerneqassaguni, pisariaqarpoq saniatigut inuusuttut allanik ajornartorsiutaannik eqqumaffiginninnissaq, angajoqqaallu ajunngitsumik ulluinnarni isumalimmik suleqatiginissaat, ilinniarfeqarfiit il.il. nalunaarusiaq malillugu aammattaaq pisariaqarpoq sullissisut anguniassagaat inuusuttut ataasiakkaat pisariaqartitaat, neqeroorutillu sunngiffimmi sammisassat pingaaruteqarnerat. Tamakkoqanngippammi utersaartoortoqarsinaanernut navianaateqarmat. Ilaqutariinnut Peqqissutsimullu qinikkat eqqarsaatertik saqqummersippaat, sammisaaq tamanna politikikkut suliassat salliusut pingaarutillit ilagigaat. Aammattaaq haship ajornartorsiutaaneranut tunngatillugu inuusuttut immikkut mianerisassaapput pinngitsaalinarneqarnernut, upperisapalaanut, eqqarsartaatsimikkullu inerilluarneqannginnermikkut.

Aanngajaarniutitut katsorsartinnerup iluani kommunenut paasiniaaveqarfinnut aammalu sammisasaqartitsivinnut suleqatigiinnissamut isumaqatigiissutit

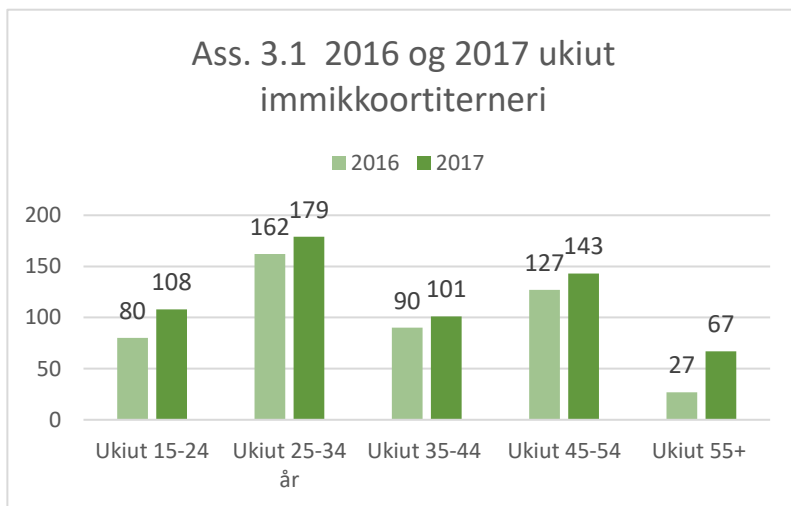
Suleqatigiissutit assigiinngitsukkuutaat qulakkeerniarlugit kommunit ataasiakkaat Allorfiullu isumaqatigiissutit suliniuteqarfigineqarput. 2017-imi Kommuneqarfik Sermersooq aammalu Qeqqata Kommunua suleqatigiinnissamik isumaqatigiissusiornikuupput.

Allorfiup Center for Ludomani (Aningaasanoorajunnermut sullissivik) Odensimiittoq, inunnik aningaasanoorajunnermut ajornartorsiutilinnik qanittumik suleqatigaa. U-turnilu København kommuniata meeqqanut inuusuttunullu, aanngajaarniutitut ajornartorsiutilinnut katsorsaanerumut neqerooruteqartarfia aamma suleqatigalugu.

Tamakku saniatigut Allorfiup Enheden for Klinisk Alkoholforskning (nakorsiartarfik aalakoornartumik misissuisartofarfik) Syddansk Universitet og Statens Institut for Folkesundhed-eqarfimmiittoq suleqatigaa.

3. 2016/17-imilu innersuussanut tunngatillugu paasissutissartaat

Jannuaarip aallaqqaataaniit 2016-imi misissuinermit paasissutissiisarfik pilersinneqarpoq, tamatumunngalu Allorfik anngajaarniutitut katsorsartinnissamut innersuussinermut akisussaasunngorpoq. Aangajaarniutitik aningaasanoorajunermullu ajornartorsiutillit katsorsartinnissamut misissorneqarnissaannut piumasarineqartut 2016-imi innutaasut innersuunneqarsimasut 620-it Allorfiup tiguai, 2017-imilu 629-it.

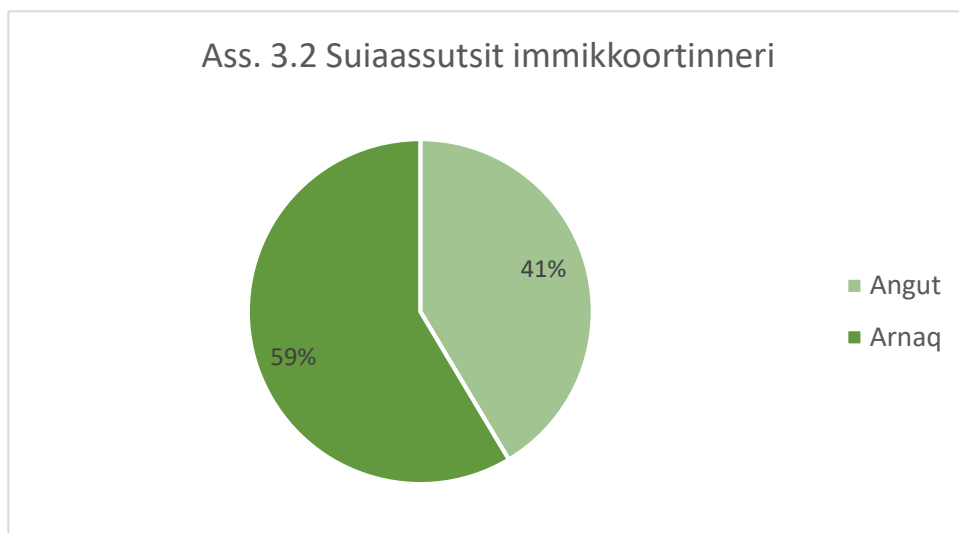

Taakkunani 2016-imi innuttaasut 486-it misissorneqareerlutik katsorsartinnissamut innersuunneqarput, 2017-imilu 598-it. katillutik 1084-it. 2016-imiunerusoq innuttaasut innersuunneqarnerigaluat naammassineqangillat imaluunniit taamaatiinnarneqarput, paasinarsimmat pi-neqartut aannngajaarniutitik ajornartorsiuteqanginnerat imaluunniit arlaleriarlutik innersuunneqarsimannginnerat.

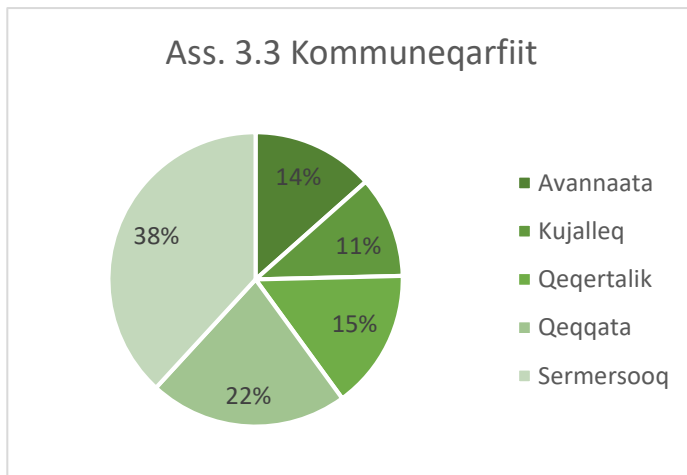
Ukiut immikkoortitaarneri. Takusinnaasatsit assiliaaraq 3.1-imi 2016-imiit 2017-imut ukiut immikkuitaarnerini tamaginni misissorneqarsimasut amerlassusaat tamarmik qaffariarsimapput, kisianni qaffariaataasut annerpaartaat meeqqat inuusuttullu akorninniippoq, taamatuttaaq innuttaasut 55 sinnerlugit ukiulinni.

Suiaassutsit agguataarneri

Katsorsartittussatut misissorneqarsimasuni arnat angutiniit amerlaneruppuput. 15-24-illu akornanni ukiulinni affai sinnerlugit arnat angutinit amerlanerullutik, aammalu 25-34-illu akornanni ukiulinni arnat pingasut innersuunneqarsimappata angutit marluusarput. (Assiliaaraq 3.2).

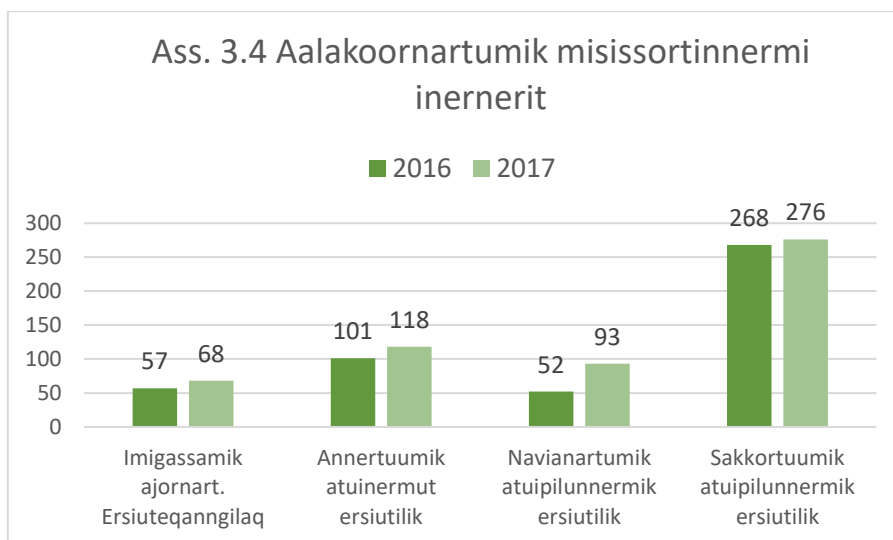
Kommuneqarfiit agguataarneri. Innuttaasut innersuunneqartartut amerlanerit Kommuneqarfik Sermersuumersuupput, ikinnerillu Kommuneqarfik Kujallermeersuullutik. Procentikkuutaarnerili qiviaraanni innuttaasut affai aanngajaarniutitut katsorsartinnissamut innersuunneqartartut 15 sinnerlugit ukioqartuupput, 3,1% Qeqqata kommunianit aammalu 2,1% 2,2% akkornanni innuttasut tamarmik kommuninit allaneersut 15 sinnerlugit ukioqartuullutik.

Uku takussutissat innersuunneqarsimasunit kommuneq takussutissaanniittuutaannit tigusaapput, innuttaasut ajornartorsiutillit affai pineqartut attuumassuteqanngillat, innersuusinerimi piumasaqaataammat sullissisunit i-summalluuteqarneq, aammalu innuttaasut ajornartorsiutaannit matussusiisarnissaq. Innersuussat ikinnerusut aamma allanit peqquteqarsinnaapput.

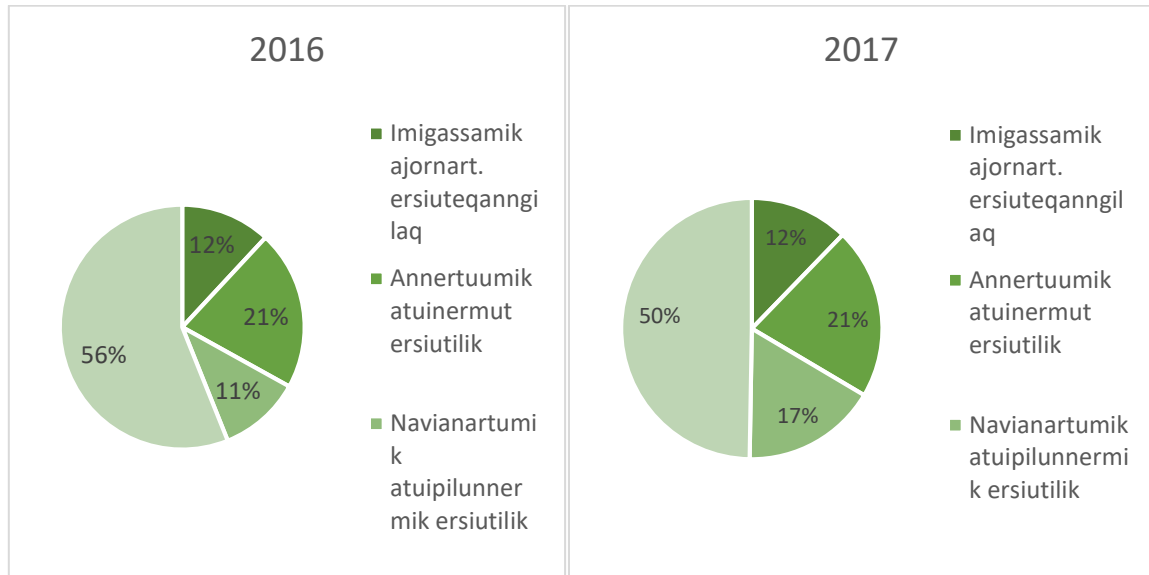
Aalakoornartumik ajornartorsiutilinnik innersuussinerup annertussusaa

Aalakoornartumik ajornartorsiutilinni innersuussisarneq apeqqutinik qulinik imaqartumik AUDIT score (The Alcohol Use Disorders Identification Test) malillugu nalilersuisoqartarpoq. Misiliut (test) Verdens sundhedsorganisation WHO-mit inerisagaavoq, taannalu atorlugu aanngajaarniutitik imigassamillu atuisuunerup qanoq annertutiginera nalilerneqarsinnaavoq. Misiliut (test) Allorfiup nittartagaani www.allorfik.gl-imi nanineqarsinnaavoq "Imerpallaarpit"-mik taguutilik.

2016-imi 2017-imilu innersuunneqartut arlaqanngitsut kisimik aalakoornartumik ajornartorsiuteqanngitsuupput, amerlanerillu pinngitsuuisinnaajunnaanermik atugaqartuunatik. (Assiliaaraq 3.4). (Assiliaaraq 3.5) annertussutsip agguataarneqarneri qiviaraanni 2016-imi 2017-imilu innersuunneqarsimasuni 12%-ii aalakoornartumik ajornartorsiuteqartuunngillat, 21%-iilu annertuumik atuisuullutik, kisianni 2016-imiit 2017-imut innersuunneqartut affaanit amerlanerulaartut pinngitsuuisinnaajunnaanermik navianaateqartumik ersiuteqartuullutik (2017-imi 17%-it 2016-imilu 11%-it). Affaanilli minnerulaartut pinngitsuuisinnaajunnaanermik atuga-

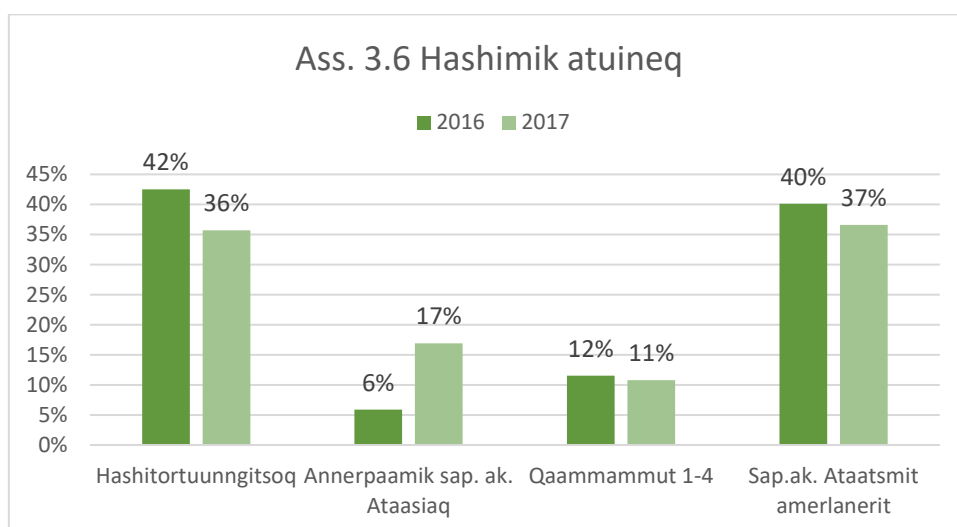
qartuullutik. Tamanna assigiinngissuseq kisitsi pineqartoq tassaavoq (p-værdi = 0,04 (Chi²-test)). Tamatumun-
nga pequtaasinnaavoq sionratigut innuttaasut katsorsartinnissamut ujartuinikuusimanerat imaluunniit hash-
imik aningaasanoorajunnermilluunniit ajornartorsiutillit 2017-imi peqquteqarnerusimanerat.

Assiliaaraq 3.5 2016-imi 2017-imilu aalakoornartumik ajornartorsiutillit innersuunneqartut. (N=478 aamma 555)

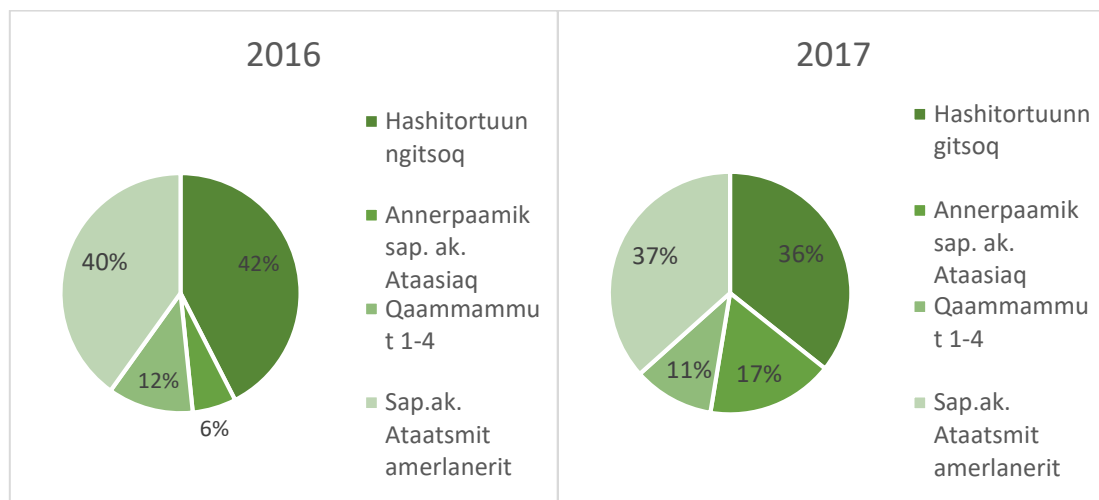
Innersuunneqartut hashimik ajornartorsiutillit annertussusaa

Hashimik ajornartorsiutillit nalilersorneqarnerat 2016-imi 2017-imilu apeqqummit ataatsimit, qanoq akulikit-
sigisumik hashimik atuisarnermik pipput. Tamanna ukiuni taasani sannilliussisisinnaanermi atornerqarpoq.
2017 naggataani DUDIT atornerqalerpoq apeqqusiummi 11-inik apeqqutinik imalimmi AUDIT-itut ajornartor-
siummik nalilersuinermit ittuusumik. DUDIT-imik apeqqutinik akinnissimasut amerlassusileraanni misissorne-
qartut 46-ruinnaapput. Taamaammatt assiliaaqqami 3.6-imi hashimik atuinermi akulikissuseq, apeqqutini ataa-
siakkaani pineqartuni atornerqarpoq.

2016-imi 2017-imilu hashimik atuisuunngitsut, imaluunniit sap.ak. ataasiaannarlutik minerusumilluunniit atu-
isuusut innersuunneqartut amerlaqatigiingajapput. Kisiannili 2017-imi innuttaasut ingasanngitsumik qaam-
mammut annerpaamik ataasiaannarlutik atuisuusut amerleriarsimapput. Assigiinngissuseq statistikkimi pine-

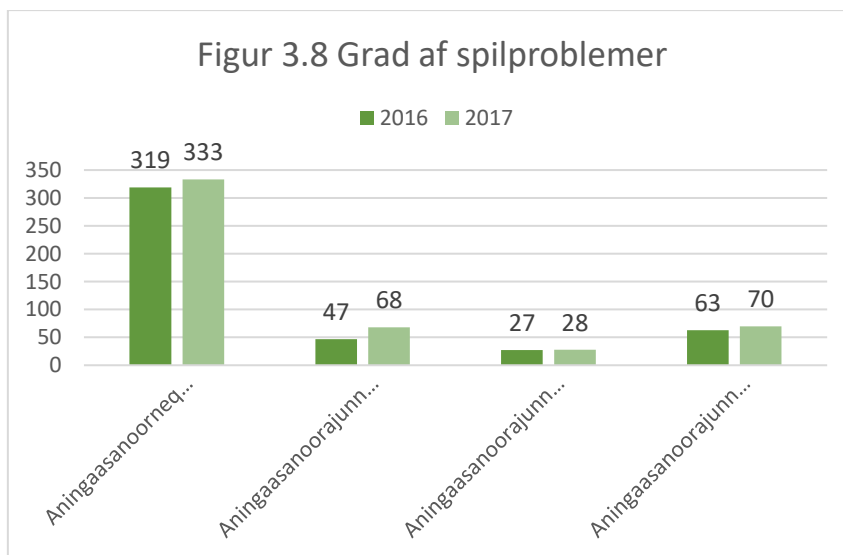
qartoq tassaavoq (p-værdi <0,001 (Chi³-test)). Nakkutiginninnerup iluani annikippallaarpoq suna peqqutaal-luni, imaluunniit taama annertusiartuinnassanersoq paasisinnaanissaa, kisiannili pingaaruteqarpoq siumut malinnaaffiguarneqarnissaa.

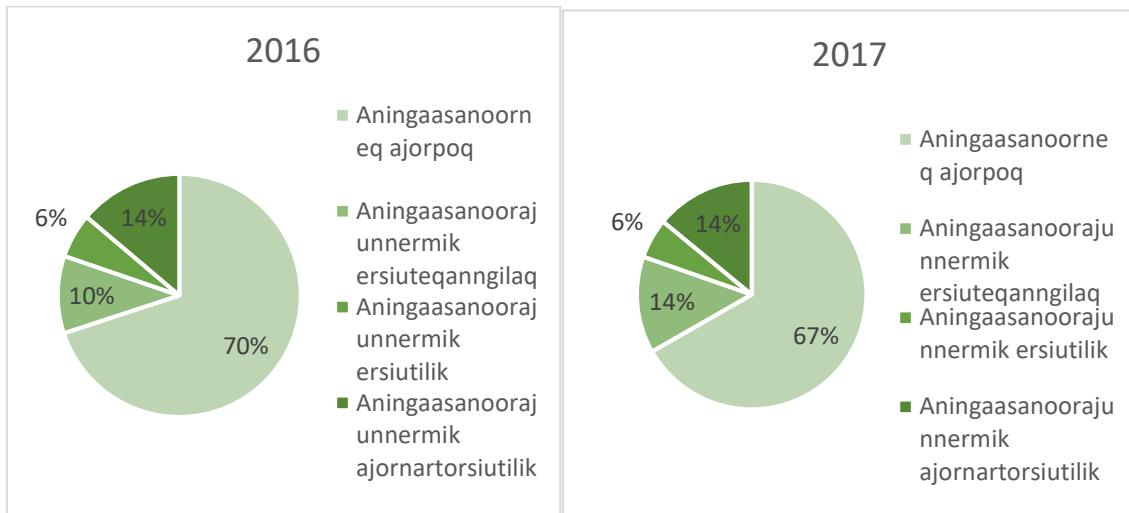
Assiliaaraq 3.7 2016-imi 2017-imilu innersuunneqartut hashimik ajornartorsiutillik (N=459 - 538)

Aningaasanoorajunnermik ajornartorsiutillit innersuunneqarneri

Aningaasanoorajunnermut apequtit qulit malillugit aningaasanoorajunnermut ajornartorsiuteqarneq nalilerneqartarpoq. Misiliut (test) Allorfiup nittartagaani www.allorfik.gl-imi nannieqarsinnavoq.

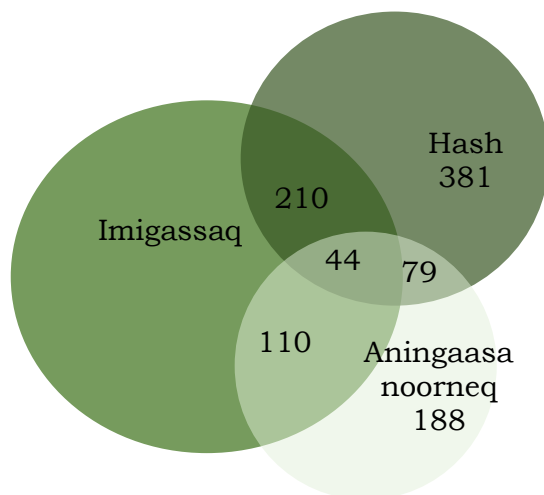
2016-mi 2017-imilu aningaasanoornermik ajornartorsiutillit annikitsumik assigiinngissuteqarput. 2016-mi 30% 2017-imilu 33% aningaasanik pinnguarnermik atuisuupput, 10% aningaasanoornermik ajornartorsiuteqarlutik, 14%-illu pinngitsuuisinnaajunnaarsimasuullutik. Tamanna assigiinngissutaasoq kisitsisit atorlugit nalunaarsorsimannngitsutut allassimannngilaq.

Assiliaaraq 3.9 2016-imi 2017-imulu aningaasanoornermik ajornartorsiutillit innersuunneqarnikut

Allatigut aangajaarniutininik ajornartorsiutillit

Allatigut ajornartorsiutillit, soorlu hashimik aalakoornartumillu ajornartorsiutillit, aalakoornartumik aningaasanoornermillu ajornartorsiutillit, aningaasanoornermik hashimillu ajornartorsiutillit imaluunniit pingasunik ajornartorsiutillit 2016-imi 2017-imilu ataatsimut kisisaapput.

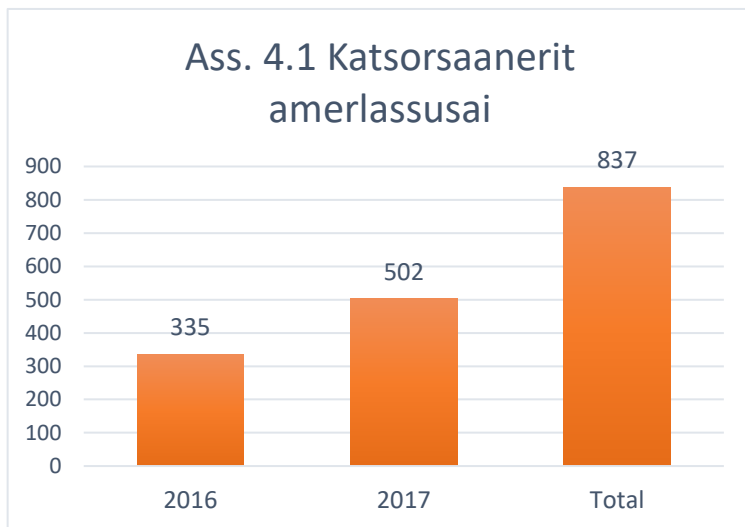
Assiliaaraq 3.10 aangajaarniutunik allatigullu ajornartorsiutillit

Diagrammi ima paasisassaavoq: Aalakoornartumik navianartumik imaluunniit pinngitsuuisinnaajunnaarnermik atuisuusut katillutik 689 nalunaarutigineqarsimapput. Taakkunani 210 hashimik sap.ak ataaseq sinerlugu atuisuupput aammalu 110 aningaasanik atui pilunermik aningaasanoorajunnermilluunniit ajornartorsiuteqartuullutik. Nalunaarutigineqarsimasuni 44-ut assigiinngitsunik pingasunik ajornartorsiuteqartuupput. Hashimik atuisuusut nalunaarutigineqartut 381-it sapaatip akunnernut akulikinnerusumik atuisuupput, taakkunali 210 aalakoornartumik aamma ajornartorsiuteqartuullutik 79-it aningaasanoortartuullutik. Aningaasanoornermut ajornartorsiutillit nalunaarutigineqarnikut 188-it aningaasanoornermik atuisuupput imaluunniit pinngituuisinnaajunnaarsimasuupput, taakkunanilu 110-t aalakoornartumik ajornartorsiuteqartuupput 79-it hashimik aamma atuisuullutik.

Ima nalunaarsorneqarput, katikkunik innersuunneqarsimasuniit amerlassutsit ikannerullutik, ilai arlaleriarlutik peqataammata.

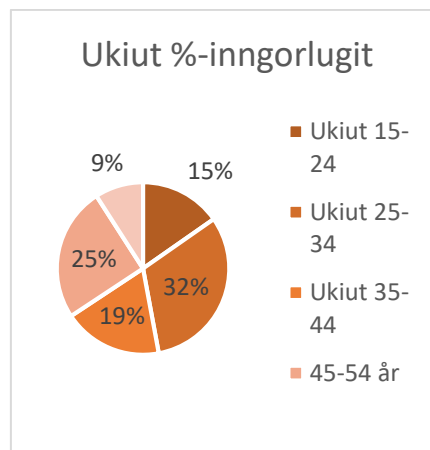
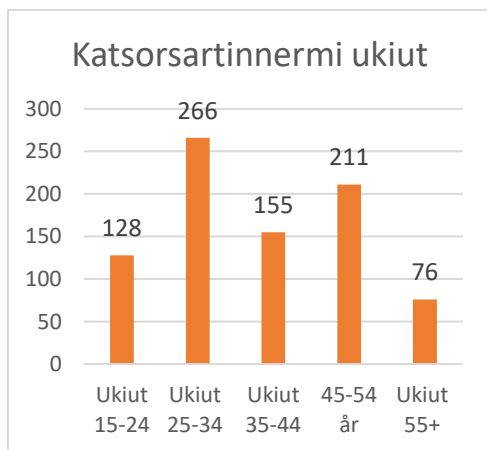
4. 2016 2017-imilu katsorsartittut nalunaarsorneqarneri

Katsorsartinnikunik nalunaarsuisarfik 2016 2017-imilu Allorfinni, suliffeqarfinnilu allani katsorsartinnikut ataatsimoorfigaat. Siornatigut katsorsartinnikut nalunaarsuisarfiat Katsorsaavik Nuup ingerlateqqinnikuuaa. Allorfiup allalu suliffeqarfiit 2016-imi 2017-ilu april tikillugu Tarrap sumiiffinni katsorsaasernerit Nuummi ingerlattarnikuuai, Katsorsaavik Qeqqatalu Maniitsimi Sisimiunilu katsorsaanerit ingerlattarnikuullugit. Nalunaarsuutit katsorsartissimasunut nalunaarsuisarfimmeersut ajoraluartumik tamakkiisuunngillat, 1. april 2017-imi aallartinnermi atortutigut aammalu katsorsartinnikut allattorsimaffiik ikkusussinermi ajornartorsiuteqarsimaneq pequtaalluni.

2016 2017-imilu katsorsaanerit

2016 2017-imilu innuttaasut katsorsartinnikut nalunaarsorneqarnikut 850 missiliorpai. Katsorsartissimasup innersuunneqarnikullu amerlassusai assigiinngillat, sumiiffigisami katsorsaaneq piffissatigut illuartiterinermik, innersuunneqarneq qanga siullermik nalunaarutaaasimanera, qaqugulu katsorsaanerit aallartissanersut apequtaammata. Sanilliussineq 2012-imiit 2015-imut Nuup Katsorsaaviani katsorsartissimasuneersuupput. 2012-imi innuttaasut 244-ut, 2013-imi 279-it, 2014-imi 250-it, 2015-imilu 166-it. Kisitsisini taakkunani peqqinnissarqarfimmiit isumaqatigiissusiameersuneersut aammalu nammineq akiliillutik peqataasutilaapput.

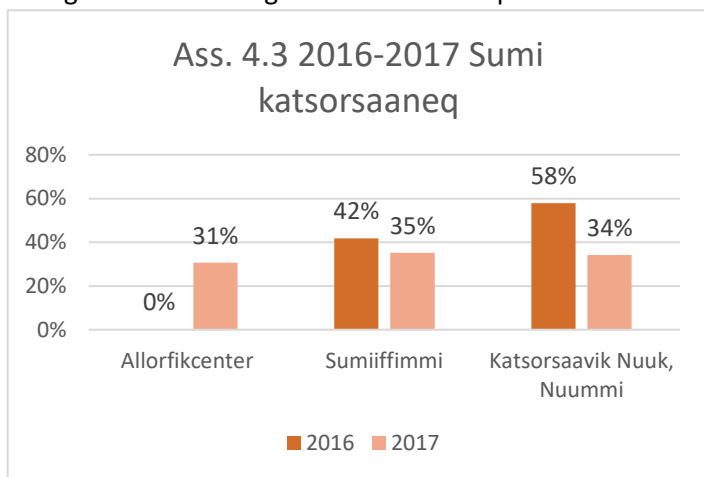

Assiliaaraq 4.2 katsorsartinnerup aallartinnerani ukiut, ukiullu qulikkaarunik agguataarnerat (N=837)

2016/17-milu katsorsartinnermi sumiiffiit

Kommuneqarfinnit annertuumik kissaatigineqarnikuuvoq sapinngisamik katsorsartittut sumiiffimminiinissaat. Taamaammat Naalagaaffiup pilersaarutaani misissuisoqarfimmiit tunngavilersorneqarnissaa sulissutigineqarnikuulluni, sapinngisamik katsorsartittup angerlarsimaffini qanissagaa. Tamannali arlalinnik peqquteqarpoq. Siullertut katsorsartittup paasisani ulluinnarnilu inuunerilingassani, katsorsartinnermi ingerlanerani misilerarniassammagit. Aappaattut katsorsartittup katsorsaqaataasalu akornanni nukittunerunissaq, aammalu pineqartup ilaqutaanut katsorsaaqataanisamik periarfissaginnerussallutik. Katsorsartinneq sapernarnerpaajuneq ajorpoq, sapernarnerpaajusarporli angerlarluni ulluinnarni inuunerisimasaq aangajaarniutinik/aniंगासानoorajunnermillu imaqartuusoq alarnissaa.

April 2017-imi pilersumiit sumiiffigisami katsorsartinneq pitsanngorsarneqarnikuuvoq, tassa kommuneqarfinni kissaatigisaattut sumiiffigisami katsorsaasoqartalera ukiumut marluk-sisamariarluni. Sumiiffigisami katsorsaneq innuttaasuni 22-init peqataaffigineqarsinavoq.

2016-imi su-miiffigisami katsorsaanerit Qaqortumi, Tasiilami (marloriaq), Sisimiuni, Aasianni, Qaanaamilu ingerlanneqarnikuupput. Taakkulu saniatigut naliginnaasumik ingerlasumik Aasianni immikkut katsorsaasoqarpoq, naartusut milutitsisullu hashimik atuisut amerlammata. Tamassumunnga nalilersuineq Allorfiup nittartagaani takuneqarsinnavoq.

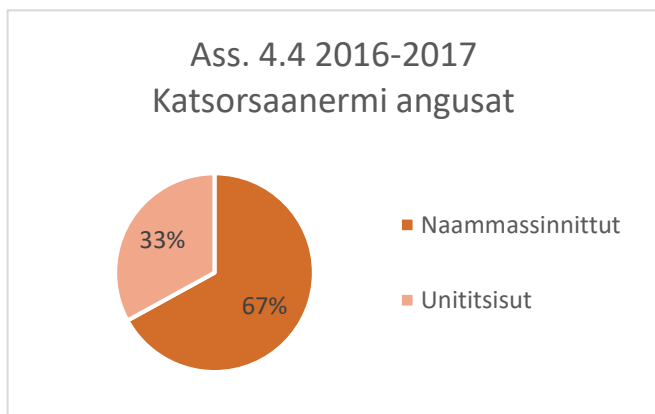
2017-imi sumiiffinni katsorsaanerit Nanortalimi, Narsami, Paamiuni, Tasiilami (marloriaq),

Maniitsumi, Sisimiuni, Aasianni, Ilulissani Uummannamilu ingerlanneqarput, saniatigullu Qeqertarsuatsiaani pilersaarut taamaatinneqarluni nalunaartut ikippallaarnerat peqqutigalugu.

Allorfiup ataani Allorfik Kujalleq siullertut pilersinneqarpoq, taannalu innuttaasunik januar 2017-imi katsorsaasalersimalluni. Kingorna maj 2017-imi Allorfik Sermersooq aammalu oktober 2017-imi Allorfik Sermersooq atulersinneqarlutik.

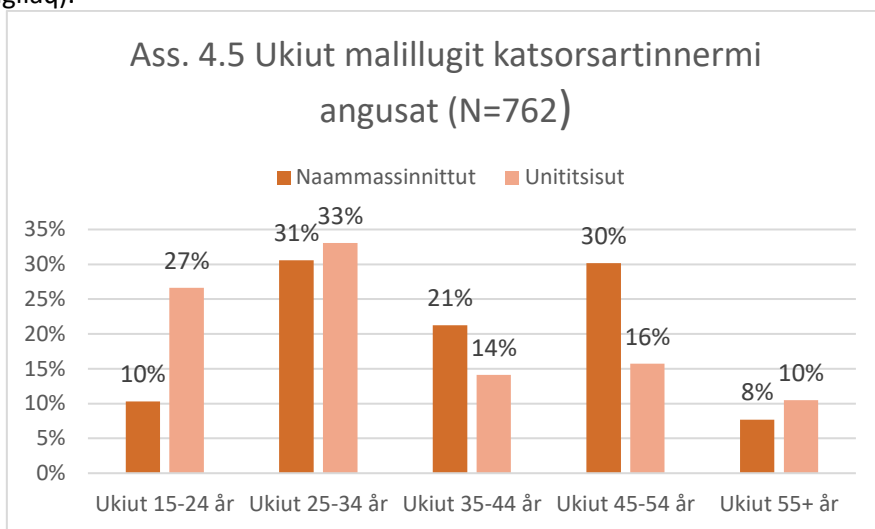
Katsorsaanerimik naliliineq

Innutaasoq sap.ak arfinillini katsorsartissimasoq katsorsartinnermik naammassinnissimasutut nalilerneqartarpoq.

Takusinnaasatsitut assiliaaqqap 4.3-p takutippaa 2016-imi 2017-imilu naammassinnissimasut 67% iusut. Tassa isumaqarpoq pingasunit marluk minnerpaamik sap.ak 6-it katsorsartinnerit naammassi-saraat. 3%-imininnguillu aallartingisaannarsima-sarlutik naak innersuunneqarsimagaluarlutik.

Inuusuttuaraanersut ukiukkaartunit allanit naleqqiullutik katsorsartinnerminnik naammassinninngin-
nerusarput (assiliaaraq 4.5), katikkaanni arnaaneri angutaaneriluunniit assigiinngissuseqanngillat. (Ta-
kusassiarineqanngilaq).

5. Naalagaaffiup aanngajaarniutitut nalunaarsuisarfia (KN-ASI) 2016 2017

Naalagaaffiup aanngajaarniutitut nalunaarsuisarfia Allorfinnut katsorsartinnissamat isumaqatiginnissimasut tamarmik ataatsimoorussaraat. Piumasarineqarpoq privatimik ammasumillu katsorsaanerit tamarmik KN-ASI-mut nalunaarutigineqartarnissaat, peqqutigalugu tassuuna periarfissaqarmat katsorsartinnerup sunniutai ilu-aqutaanersut misissorneqarnissaannut.

Katsorsaavik Nuuk nalunaarsuisarfimmik ingerlateqqitsisuuvoq, Allorfimmili nalunaarsukkat tamakkiisuunngilat peqqutigalugu aallarteqqaarnermi katsorsartissimasut allattorsimaffiinik ikkussuineri ajutoortoqarsimammat.

2017-mi allannguisoqalaarnikuuvoq. Nalunaarsuinerit ikkussuinerillu kalaallisut danskisulluunniit ikkussuunneqarsinnaalernikuupput, taassumallu saniatigut katsorsartinnermi aallartinneq naammassinninnerlu 2017-miit naammassinninereernerup kingorna, kinguneranillu qaammatini 6-ini malinnaavigineqarnermi nalunaarsuisarnerit ikkussuunneqartalernikuullutik. Taamaasilluni innuttaasup katsorsartereernermi inernerit ingerlatiinnarsinnaasimanerai malinnaavigineqarsinnaalerluni.

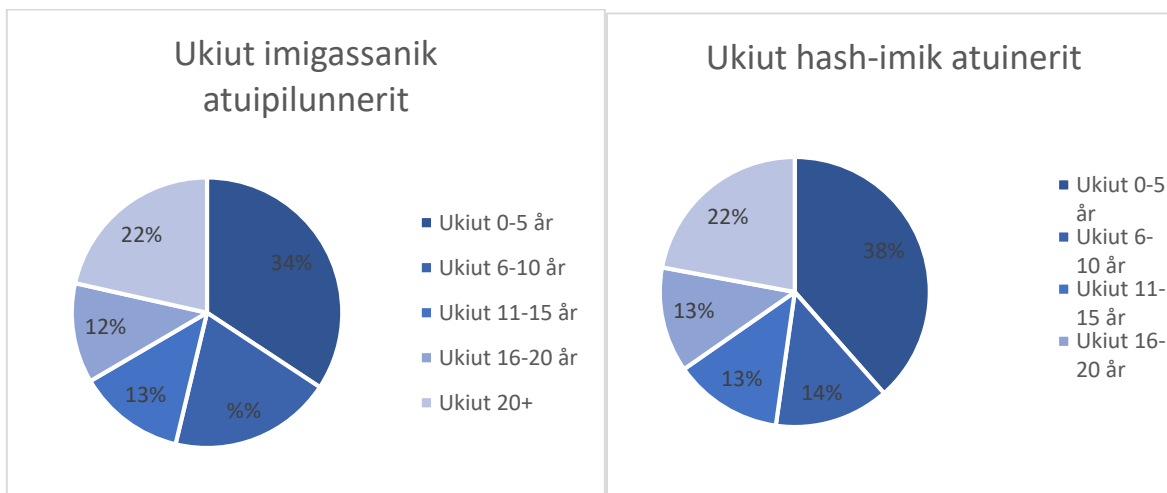
2018-miit Allorfiup nalilersuisartut, kommuneqarfiit imaluunniit suliffeqarfiit innersuussinissamat piginnaatiitaasut Allorfik suleqatigalugu isumaqatigiissusortartut suleqatiginialerpai. Kissaataammat katsorsartereernernermi qaammatit pingasut nalunaarsuisarfimmut nalunaarutigineqartarnissaat.

2016 2017-imilu innuttasut 545-ut Naalagaaffiup aanngajaarniutitut nalunaarsuisarfianut apeqquteqarfigineqarnikuupput. Apeqquteqarfigineqarneq katsorsartinnerup iluaniikajuttarpoq, pisariaqarmat katsorsaasumut attaveqateqarluarnissaq. Taamaammat nalunaarsukkanik eqqoqqissaartuutissinissamat apeqquteqartitsinissami piffissaqarluarnissaq pisariaqarpoq, aammalu sapinngisamik katsorsartittut amerlasuut apeqquteqarfigineqartarnissaat.

Katsorsartittulli tamarmik apeqqutinut akineq ajorput. Assiliaaraq N takutippaa qassit apeqquteqarfigineqartut akisimanersut.

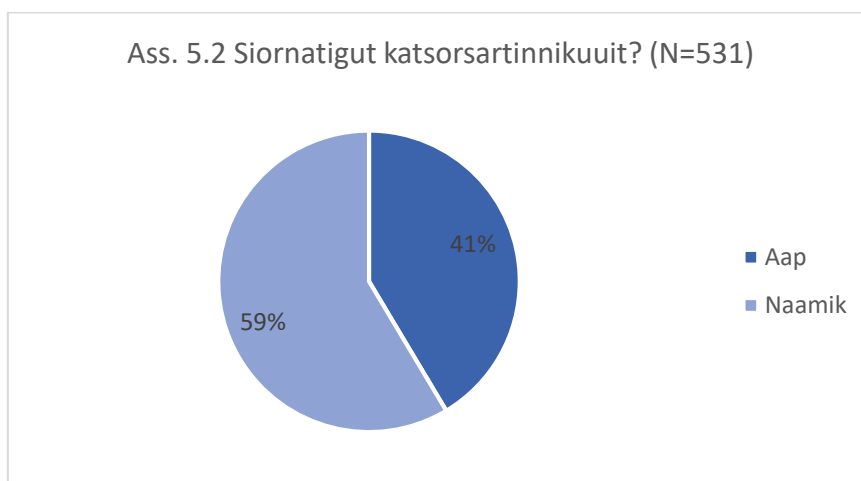
Ajornartorsiutip sivilissusaa aammalu katsorsarteqqinnissamat pisariaqartitsisarneq

Kissaatigineqarpoq ajornartorsiutip aallartinneraniit, innuttaasut aanngajaarniutitut aningaasanoorajunnermillu ajornartorsiutillit, sapinngisamik katsorsartinneq siusissukkat aallartittarnissaat. Nalilerneqarnikuuvoq ajornartorsiutip qaangerniarnissaanut amerlanertigut ajornaannerusarnera aammalu timikkut tarnikkullu ajornartorsiulersimaneq annikinnerusarmat sivilissamik atuisimanerminngaanniit. Takusinnaasatsit assiliaaraq 5.1-imi taamaallat 34% aalakoornartumik atuisut 38% hashimik atuisut ajornartorsiuteqalernerminniit ukiut tallimat ingerlaneranni katsorsartittarmata. Tamaginnillu atuisut 22%-ii ukiuni 20-ni sivilissunermilluunniit ajornartorsiuteqaartuusimallutik. Sumiffinni katsorsaasarneq, akeqanngitsumillu katsorsaasarneq atornerulersinnerani naatsorsuutigineqarpoq aanngajaarniutitut aningaasanoorajunnermillu ajornartorsiutillit annikinnerulernissaat.

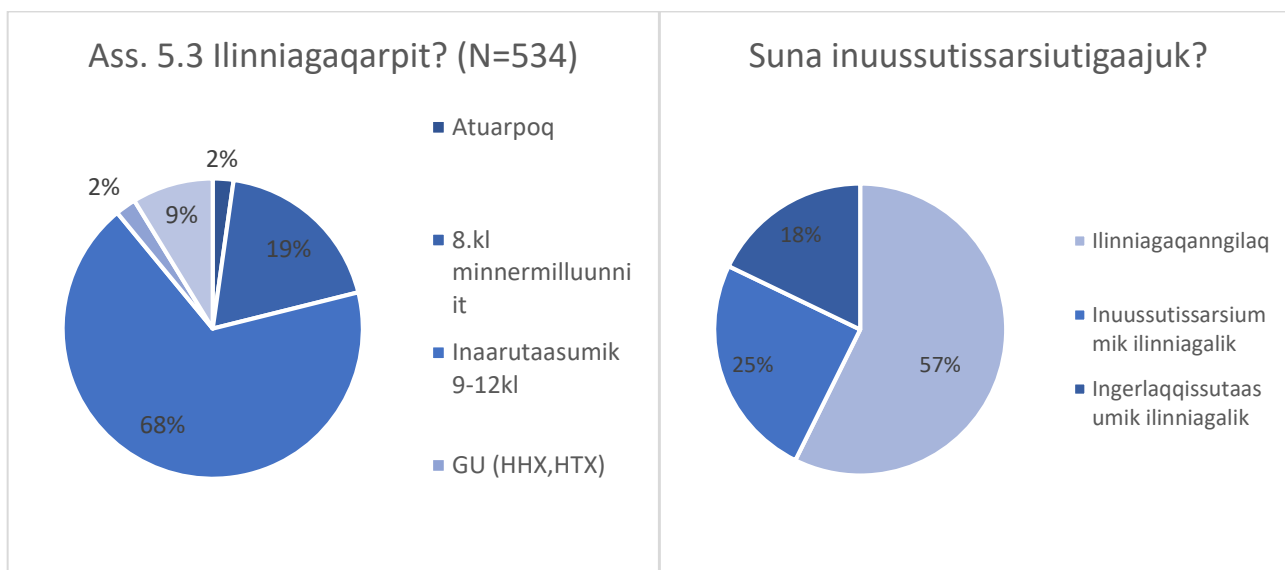
Assiliaaraq 5.1 katsorsartinninnermi ukiut aalakoornartumik atuiupiluttuusimasut imaluunniit hashimik (Tamarmik 2016-2017)

Katsorsartinneq iluaqutaavoq, kisianni aalakoornartumik aanngajaarniutinillua ajornartorsiutillit amerlasuut arlaleriarlutik katsorsartinnissartik pisariaqartittarpaat. Hashimik aalakoornartumillu ajornartorsiutqarneq nappaatinut allanut; inooriaatsimut tunngasunut sanilliunneqarsinnaavoq. Soorlu pujortartarneq imaluunniit oqimaappallaarneq. Pinngitsuuisinnaajunnanermik nappaateqarnermut katsorsartinnerup sunniutai inooriaatsimi nappaatituulli annertutigipput, amerlanertigut pisariaqartarluni katsorsartinnerup uteqqinnissaa. 2016 2017-imilu 41%-it siornatigut katsorsartereernikuupput (Assiliaaraq 5.2).

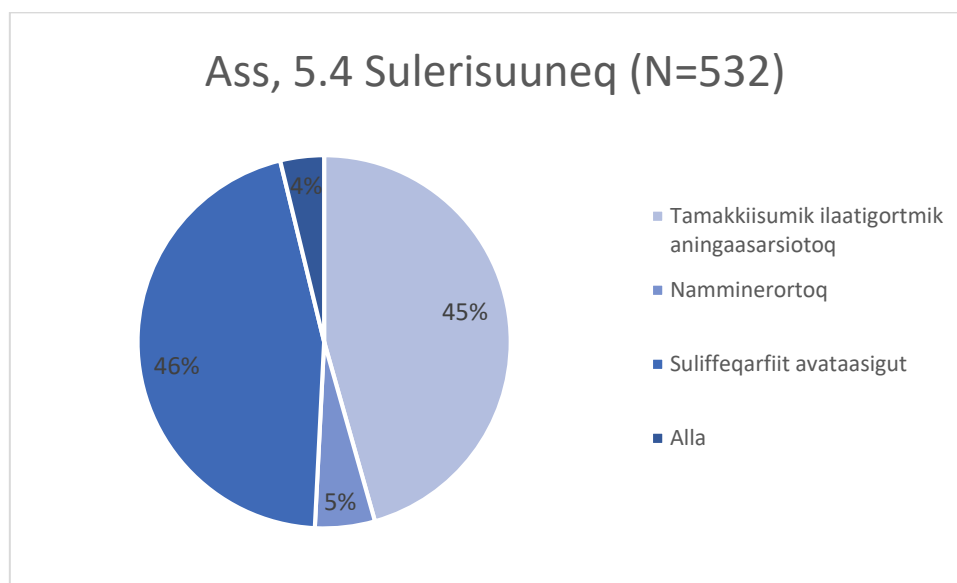
Meeqqat atuarfiat, ilinniagaqarneq susassaqarnerlu

Katsorsartittut amerlasuut sivikitsumik meeqqat atuarfianninnikuupput, amerlasuullu suliffeqarnatik. Akisimasuni 87%-ii atuarfimmik naammassinnissimasut meeqqat atuarfiannik minnerusumilluunniit naammassinninnikuusimapput, taamaallalli 9%-ii GU-mik qaffasinnerusumilluunniit naammassinninnikuusimallutik. Ilinniagaqarneq qivaraanni 57%-ii ilinniagaqartuunngillat, 25%-ii suliffimmik ilin-niagaqartuullutik, 18%-iilu ingerlaqqiffiusumik ilinniagaqartuullutik.

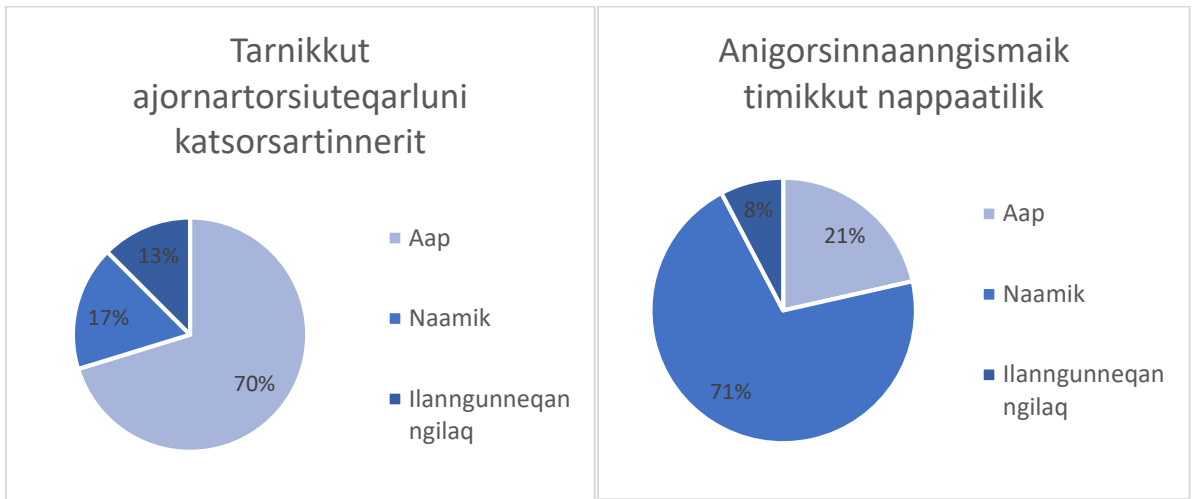
Assiliaaraq 5.3 atuarfik ilinniagaqarnerlu (N=534 aamma 533)

Katillutik 49%-ii suliffeqarfinnut attuumassuteqarput, akissarsiaqartutut 45%, imaluunniit namminersortutut 4%, 46%-iusullu suliffeqarfiup avataaniillutik, oqaraanni angerlarsimaannartut, utoqqalinersiutillit, ilinniar-tut, suliffissaaleqisut imaluunniit ikiorsiissutinik pisartagaqartuusut. 45%-ineersuni 35%-ii tamakkiisumik oori-siaqartuupput, 9% ullup ilaanna sulisartuullutik 2%-iilu pisiariaqartinneqarnermi oorsiortuullutik (Assiliaaraq 5.4).

Peqqissuseq

Suna ajornartorsiut takkukkaangami aalla aamma takkuttaraaq, aannajaarniutinillu ajornartorsiutilinnut aamma taamaappoq. Peqqissutsimikkuttaaq ajornartorsiuteqartarput. Katsorsartissimasut akinikut ilai qivia-raanni 21%-ii anigorsinnaanngisaminnik timikkut nappaateqartuupput ilaalu uninngasusartuullutik, imaluun-niit nakorsiartartuullutik tarnimikkut napparsimanertikkik peqqutigalugu.

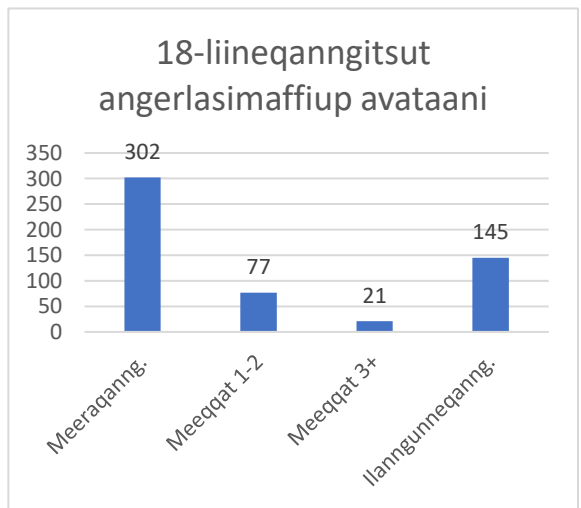
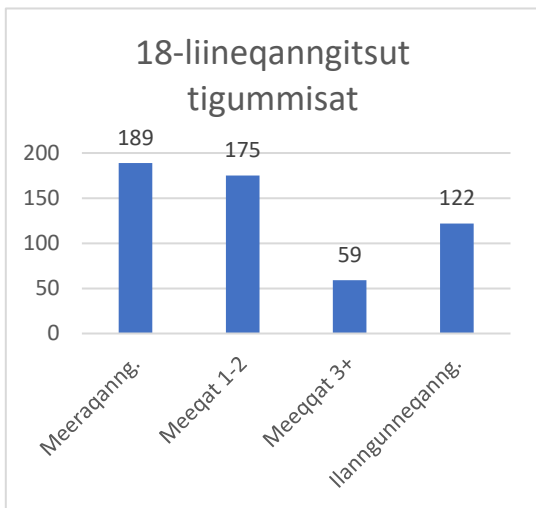

Assiliaaraq 5.5 timikkut peqqissutsimik ajornartorsiutillit imaluunniit tarnikkut ajornartorsiutillit (N=545)

Katsorsartittut 18 inorlugit ukiulinnik meerallit

Innuttaasut katsorsartittut amerlasuut 18 inorlugit ukiulinnik meeraqartuupput. Takusinaasatsit assiliaaraq 5.6-imi katsorsartittut akisimasut 545-jusuni katillutik 234-t ataatsimik amerlanernilluunniit tigummisaminnik 18 inorlugit ukiulinnik meeraqartuupput, taakkunanilu 545-jusuni 98-it meeqqaminnik angerlarsimaffiup avataaniittuuteqartuullutik.

Aanngajaarniutitik atuiffiusumi angerlarsimaffeqarluni peroriartorneq sumiginnaanissamik, imaluunniit as-sersuutigalugu kinguaassiutitigut atonerluisoqarnissamik pisussanut ulorianaataasoq qaffasittarmat, meeqqat sivirusumik inuunerulluunniit sinneranut inuunerminni ajornartorsiuteqarfigilersinnaasarmasigit, pingaaruteqarpoq annertumik tamakku meeqqat kommunenit isiginiarneqalernissaat.

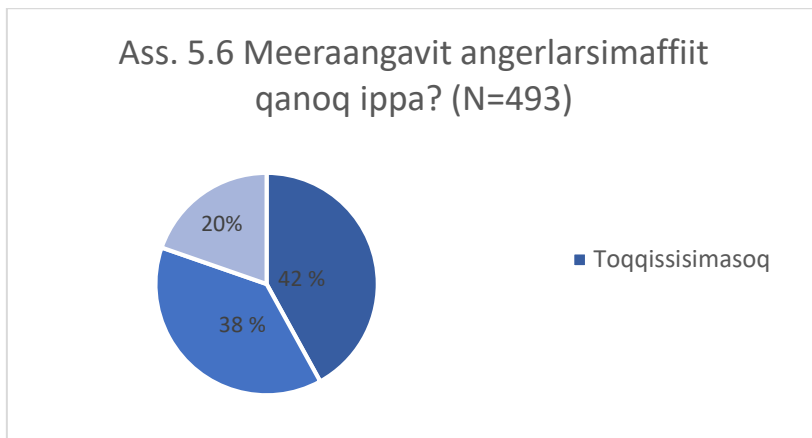

Assiliaaraq 5.6 katsorsartittut tigummisaminnik meerallit aammalu angerlarsimaffiup avataani meerallit

Peroriatorfimmi pissutsit

Aanngajaarniutit pineqaraangata eqqartorneqakkajuttarput “inooriaatsimik kingornussisarneq”, imaappoq angajoqqaat pissutsimikkut avatangiisimikkut ilinniagaqarnermikkullu pissusaat, kingorna meeqqat pissusaat. Inooriaatsimik kingornussisarneq assigiinngitsnik peqquteqarpoq, kingornuttakkanit, ataasiakkaanit inuiaqatigiinnilu pilersinneqartunit aallaaveqartunik.

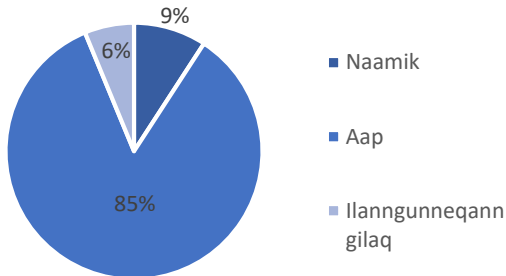
Angerlarsimaffimmi pissutsit qiviarutsigit 42% oqarput angerlarsimaffitsik aalaakkaasusoq, 38% oqarput aalaakkaasuunngitsoq 20% oqarlutik ajorluinnartusoq (Assiliaaraq 5.6). Katsorsartittut amerlasuut angerlarsimaffimmi toqqissisimananngitsumi peroriartornikuupput, tamannalu pissuseq ingerlateqqinnissaanut uloria-naateqarpoq.

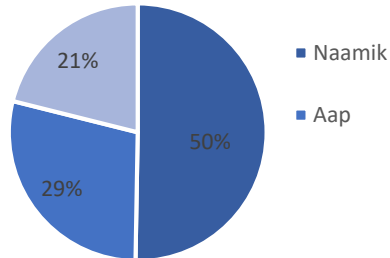
Katsorsartittut aanngajaarniutitik ajornartorsiutilinnik angajoqqaallik, qatanngutillik aanakkoqartullu nalilinerat qiviaraanni (Assiliaaraq 5.7), ersarissumik ersersinneqarpoq amerlanertigut ilaqutariinni ingerlaqqittarpoq. Imaakkami 85% minnerpaamik ataatsimik angajoqqaqartuusut aalakoornartumik ajornartorsiutilimmik, 29% angajoqqaqartut aanngajaarniutitik ajornartorsiutilinnik, tassani hash pineqarluni, 74% ataatsimik arlalinnilluunniit qatannguteqartut aalakoornartumik ajornartorsiuteqarlutik katsorsartittut, 49% aanngajaarniutitik/hashimik ajornartorsiutillit. Ataatsimik amerlanernilluunniit aanakkullit aalakoornartumik ajornartorsiuteqartunik aammalu 7% aanngajaarniutitik/hashimik ajornartorsiuteqartunik.

Amerlasuut eqqaaneqanngitsutut allaqqasut peqqutigaat, ilaasa aanakkutik ilisarimannngimmassuk. Aalakoornartumik/aanngajaarniutitik ajornartorsiuteqannginnerarsimagaanni kisiannili aanakkut ilisarimannngimmik taaneqanngitsutut nalilerneqartarput. Taamaammatt ilai ataatsimik amerlanernilluunniit aanakkullit ajornartorsiutillit saqqummersitamiit qaffasinnerusinnaapput.

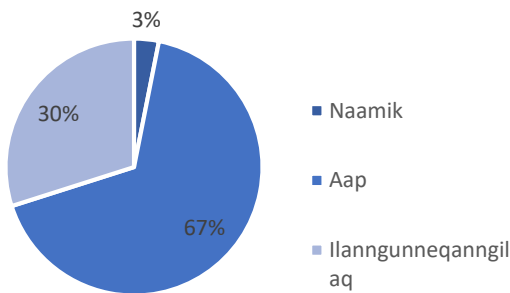
Anaanat ataatalluunniit imaluunniit tamarmik imigassanik ajornartorsiuteqarpat?

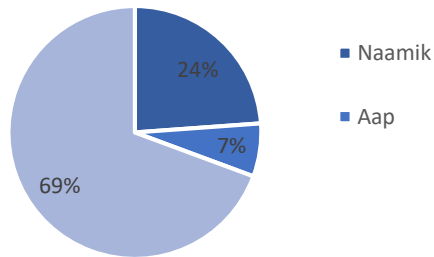
Anaanat ataatalluunniit imaluunniit tamarmik ikiaroonartunik ajornartorsiuteqarpat?

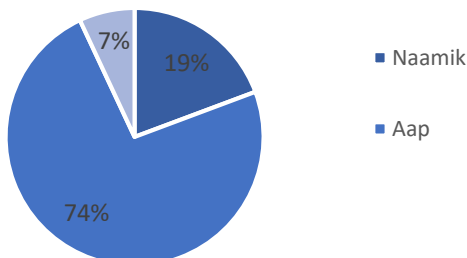
Aanaakutit aataakutilluunniit imigassanik ajornartorsiuteqarpat?

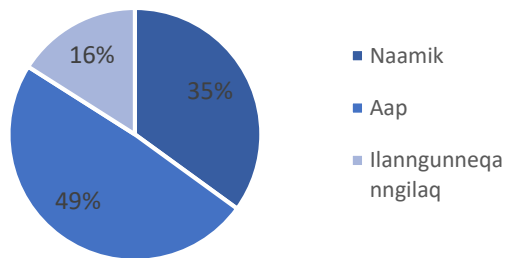
Aanaakutit aataakutilluunniit ikiaroonartunik ajornartorsiuteqarpat?

Qatanggutit imaluunniit qatanggutitit imigassanik ajornartorsiuteqarpat?

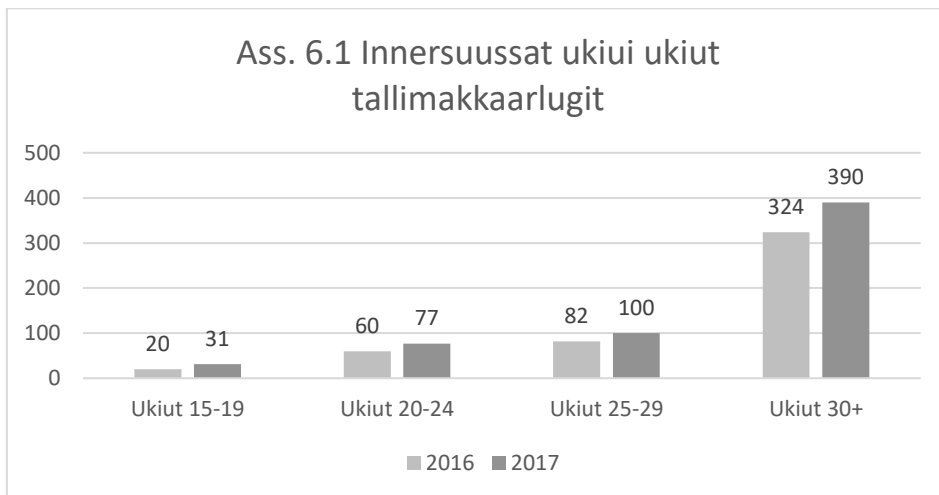
Qatanggutit imaluunniit qatanggutitit ikiaroonartunik ajornartorsiuteqarpat?

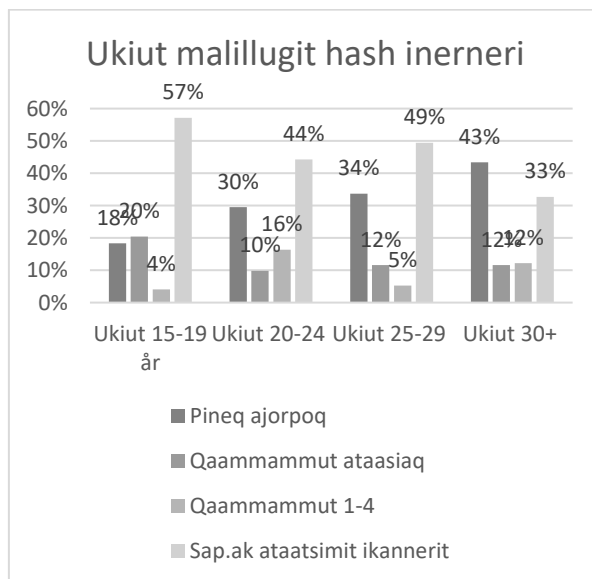
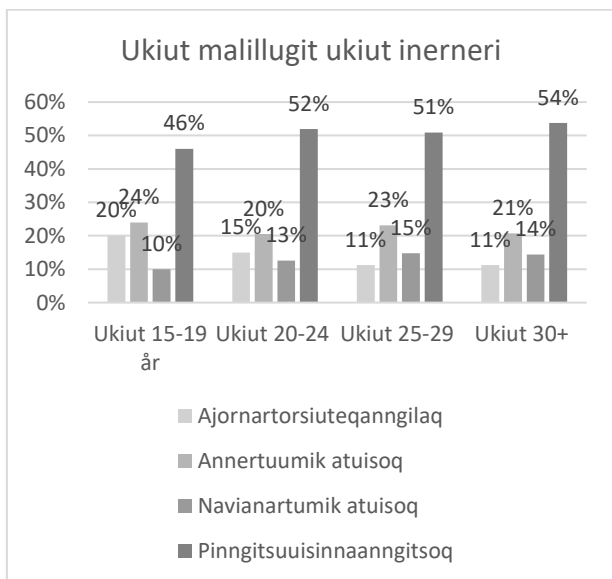
Assiliaaraq 5.7 angajoqqaani, qatanggutini aanaakunnilu aangajaarniutininik ajornartorsiuteqarneq (N=545).

6. Ukiumi sammisaq – Inuusuttut aanngajaarniutinik katsorsartittut

2017-imi upernaakkut Inatsisartut inuusuttut akornanni aanngajaarniutinik ajornartorsiuteqarneq pingaarutilittut iliuseqarfingeqartussatut saqqummiommassuk, oqarlutillu pilersaarummik immikkut ittumik katsorsartinnissamat neqeroorummik pilersitsisoqartariaqartoq, tamanna Allorfiup ukiumi sammisassatut toq-qarjaa.

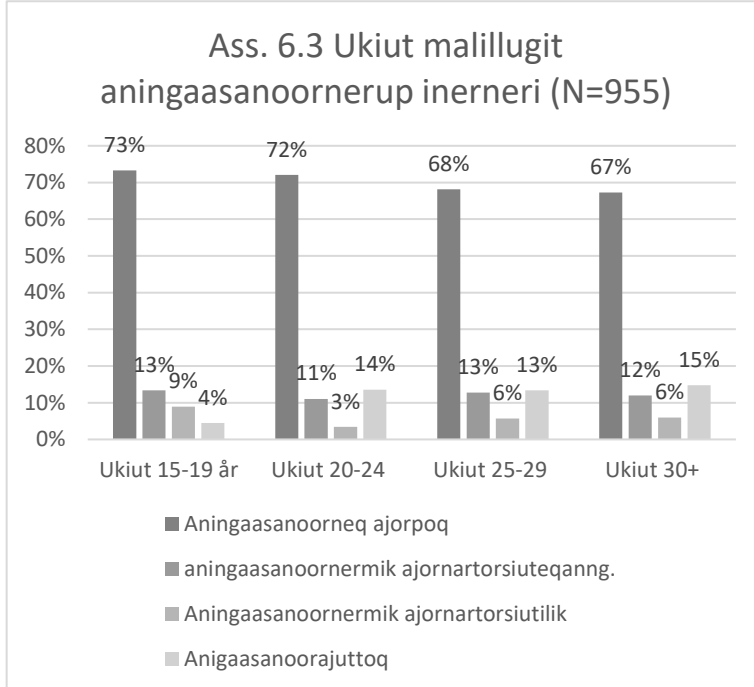
Innersuunneqarsimasuni 15 ataallugit ukioqartoqanngilaq quliinnaallutillu 15-17 akornanni ukiullit (Ataaseq 15-it, tallimat 16-nik, sisamallu 17-inik ukioqartuullutik) Inuusuttut innersuunneqartut 2016-imi 16%-iupput 2017-imi 18%-iullutik, kisianni massakkut atuuttumi neqeroorummi arlaqanngitsut inuusuttut 18 inorlugit ukiullit katsorsartipput.

Assiliaaraq 6.2 Aalakoornartumik angusat (AUDIT) hashimillu angusat ukiuisa agguataarneri (N=1033 aammalu 997)

Inuusuttut malitaat aanngajaarniutitik ajornartorsiutillit, angajulliunerunit pisartut arlaatigut immikkoorteqarput.

Aalakoornartoq: Inuusuttut innersuunneqarsimasunut 30 sinnerlugit ukiulinnut sanilliukkaanni, annerusumik aalakoornartumik ajornartorsiuteqarnerminnik ersiuteqarneq ajorput.

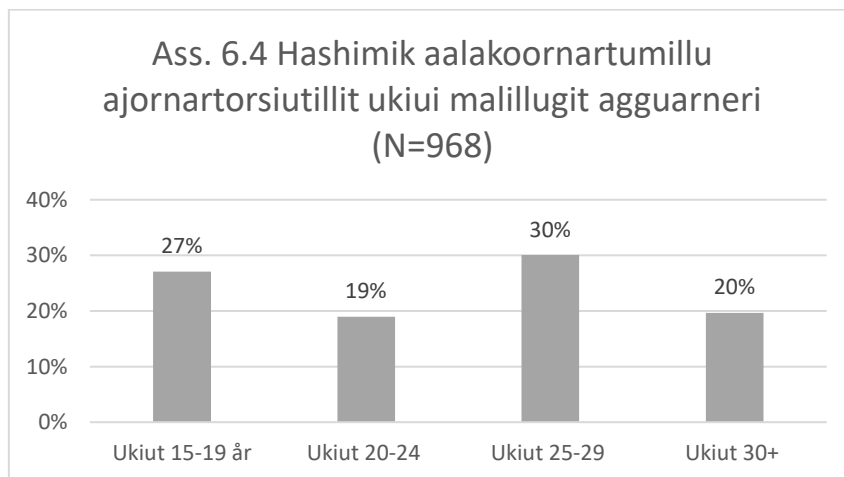
Hash: Taamatuttaaq inuusuttut katsorsartittut arlaqanngillat hashimik atuinngilluinnartut imaluunniit hashimik sap.ak. ataase-riarlutik arlaleriarlutilluuniit atuisartut.

Aningaasanoorneq: Ikittuarannguit kisimik 15-19 akornanni ukiullit aningaasanoornermik ajornartorsiuteqartuupput, kisianni 20-24 akornanni ukiullit ukioqqortunerusu- tuulli siusissumik ersiuteqalereertarput.

Inerniliinermili inuusuttut innersuunneqarnermini arlallit hashimik ajornartorsiuteqartutut allaqqapput, aammalu ikinnerusuteqartut aalakoornartumik ajornartorsiuteqartutut allaqqasuullutik.

Inuusunnerusut ilai ingasattumik akuleriin- nik ajornartorsiuteqarput. Imaappoq ilai navianartorsiortumik aalakoornartumik a-

tuisuupput imaluunniit pinngitsuuisinnaajunnaarnikuupput, aammalu sap.ak. arlaleriarlutik hashimik atuisuul- lutik. Tamannali 20-24 akornanni ukioqartuniuneruvoq.

7. 2018-imi Allorfiup suliassatut pilersaarutaat

2018-imi Allorfiup aanngajaarniutinin aingaasanoorajunnernullu tunngasuni pingaannertut suliassaat:

- Misissuinerup, katsorsartissimasut KN-ASI-llu paasissutissiisoqarfiini nukittorsaaneq
- Qeqertalik Aasianni 2018-imi upernaakkut Allorfimmik pilersitsinissaq
- Avannaata Ilulissani 2018 aasaani Allorfimik pilersitsinissaq
- Pingaannertut katsorsaasartunik aanngajaarniutinullu katsorsaasartunik ilinniagaqartitsinerup ingerlatiinnarnissaa
- Utersaartoornermi Mindfulnessmi pikkorissartitsinerup naammassinissaa
- Ilaqutariittut katsorsartinnermi masterclasseqartitsinissaq
- Innuttaasunut paasissutissiisarnerup ingerlaannartinnissaa, innuttaasut katsorsartinnissamut neqeroorummik, katsorsartinnerullu aningaasatigut, inuiaqatigiinnut, qallikkut ilukkullu iluaqutaassusianik paasisimasarnerulernissaat anguniarlugu.
- Suliffeqarfinni atuarfeqarfinnilu ilinniartitsineq atorlugu katsorsartinnissamut neqeroortarnerup ilisi-manearnerata qaffatsinnissaa
- Nunatta aningaasaateqarfiini aningaasaqarnermut siunnersuisartut, aningaasanoorajunnermik ajornartorsiorlutik katsorsartittut pillugit suleqatiginerisa ingerlatiinnarnissaat
- Aalakoornartumik ajornartorsiutilinnut nakorsaat nutaaq atorluarnerulernissaa
- Peqqinnissaqarfimmiit kingunerlutitsillutik nakorsiat ilai tigusalernissaat
- Kalaallisut danskisullu pingaannertut katsorsaasutut ilinniagaq ingerlanneqalernissaa
- Allorfinni pujortarunnaarnissamut pikkorissarnerit neqeroorutigisalernissaat.

Ilangussaq 1. Allorfimmi takorluukkat, anguniakkat naleqartitallu.

Takorluukkat

Inuiaqatigiinni innuttasut anngajaarniutini aningaasanoorajunnermillu ajornartorsiuteqanngitsut, angajoqqaallu meeqqami pisariaqartitaannik pingaartitsisut.

Anguniakkat

Kalaallit Nunaanni paasisimassutsikkut pikkorissutsikkullu suliffeqarfittut aannngajaarniutini ajornartorsiutitut sumiginnaanermillu suliaqartuni pingaarnertut toqqammaviunissaq, atuisutsinnut suleqatiginnilluarnissaq anguniarlugu kiisalu sullitat pillugit inerniliisarnissaq tamakkiisoq qulakkeerumallugu.

- Pikkorissutsikkut una pivarput, suliffeqarfitta tamatigut qulakkeertassagaa uppersarluakkamik aannngajaarniutitut aningaasanoorajunnermillu inuiaqatigiinni ataasiakkaani katsorsaasarneq. Katsorsaasarneq sulisunit pingaarutilinnik ilinniarsimasunik ingerlanneqartassasoq, anguniagarlu pingaarutilik tunniunneqarluni.
- Paasisimassutikkut una pivarput, suliffeqarfippit innuttaasut inuiaqatigiinnilu atuisut ilutigalugit ineriartornissaa. Iliuserisartakkatsigummi pikkorinnerulernissarmi anguniartuaannarparput.
- Tamakkiisumik inerniliisarnissami una pivarput, suliffeqarfippit suleqatigisartakkagut tamaasa aqqu-saarlugit atuisunut neqeroortarnissarput, sapinngisamik inuuneq angorusutaat anguniarlugu.

Naleqartitat

Peqqinneq ima isigaarput, qallikkut, ilorlukkullu inuiaqatigiittullu ajunngitsumik issuseq, aammalu inuunerinnerulernissamat sakkussaasoq. Aannngajaarniutini aningaasanoorajunnermillu ajornartorsiortumik atuisarneq nappaatitut ajornartumillu ajornartorsiutitut isigaarput, avatangiisineertuusoq kingornguttagaasorlu.

Katsorsartinnissamat neqeroortarneq:

- Katsorsartinnissamat neqeroortarpugut sukkulluunniit nunani allani assingusumik. Tamannalu ilinniartitsinerup ingerlaavarnernik sulisullu pikkorissartittuarnerisigut qulakkeertarparput.
-

Allanik suleqateqartarneq:

- Suleqatigisartakkatta tamarmik pikkorissutut, tatiginartutut, paasisimasaqarluartutut takorluuisinnaasutullu isigisarpaatigut – aammalu sulisut taama isumaqarlutik.

Atuisut akornanni:

- Atuisut katsorsartinnermikkut tatigisarpaatigut, sapinngisamillu ajunngitsoq anguniartarippit nalunngilaat.
- Atuisugut tikilluaqqusaasutut misigisarput.
- Pisut iluanni atuisutta nalunngilaat sapinngisamik pisumi sivisuumi malinnaviginiartarigut.
- Atuisugut inuttut allatuulli ataasiakkaanik pisariaqartitsisutut isigaagut, tamakkulu aallaavigalugit sullittarlutigit.

Suliffeqarfittut:

- Aqutsisoqarfik ersarissuuvoq, ataqqinnittoq aammalu pisinnaatitaaffeqartitsisoq suliffeqarfimmu sulisunullu.